

СА СВЯТАМ!

2

КРАСАВІКА

ДЗЕНЬ ЯДНАННЯ НАРОДАЎ БЕЛАРУСІ І РАСІІ

Сяброўства. Добрасуседства.
Супрацоўніцтва. Так коротка
можна акрэсліць адносіны двух
братэрскіх народаў.

Больш за 20 гадоў беларусы
і расіяне будуць агульную
Саюзную дзяржаву — і вынікі
гэтай працы з кожным годам усё
больш адчувальныя.

Аб саюзнай палітыцы
і ўмацаванні
гандлёва-эканамічных
і сацыяльных сувязей у гэтыя дні,
напэўна, будзе сказана нямала.

Аб культурных кантактах паміж
Беларуссю і Расіяй — распавядзе
газета “Культура”.

Працяг тэмы на стар. 2

Аляксандр Лукашэнка: “На абарону нацыянальнай спадчыны павінна быць нацэлена ўся сфера культуры”

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка выступіў са штогадовым Пасланнем беларускаму народу і Нацыянальнаму сходу. Гэта свайго роду палітычны дыялог, прысвечаны пытанням, якія закранаюць жыццё кожнага грамадзяніна нашай краіны.

Тэмай звароту былі заяўлены ўмовы захавання суверэнітэту і незалежнасці. Як адзначыў Кіраўнік дзяржавы, у найноўшай гісторыі гэтае пытанне яшчэ ніколі не стаяла так востра. Адна з галоўных умоў рэальнага суверэнітэту, па словах Аляксандра Лукашэнкі, — народнае адзінства: “Мы, беларусы, заўсёды дэманстравалі яго ў пераломныя моманты гісторыі. Менавіта адзінства давала нам сілы для перамогі над ворагамі і абставінамі”.

Асновай захавання незалежнасці Прэзідэнт назваў гістарычную памяць і нацыянальныя традыцыі. “Мы, беларусы, народ з багатай, тысячагадовай гісторыяй. У ёй перапляліся эпохі росквіту і падзення многіх дзяржаў, што ствараліся на нашых землях. Крыніцы беларускай дзяржаўнасці — гэта фундамент нашага суверэнітэту”, — адзначыў Аляксандр Лукашэнка. Таксама Лідар даў даручэнні і пазначыў перспектывы ў розных сферах, у тым ліку ў сферы культуры. Прэзідэнт сказаў: “Мы заўсёды дастаткова беражліва адносіліся да сваёй культуры, да народнай творчасці. Але час ставіць новыя задачы. Мала зберагаць і адраджаць. Актуальным стала пытанне аб пазтапным культурным імпартазамышчэнні”. Як заявіў Аляксандр Лукашэнка, неабходна больш актыўна прасоўваць свае традыцыі і сімвалы, сваіх артыстаў і мастакоў, а людзі хочуць бачыць створаныя ў сваёй краіне вобразы. “На абарону нацыянальнай спадчыны павінна быць нацэлена ўся сфера культуры”, — падкрэсліў Кіраўнік дзяржавы.

МУЗЕЙНАЯ ПЛОШЧА

“Табе, нашчадак,
у добры дар”.
Чым уразіць юных
наведвальнікаў
музeyaў

стар. 5

ART-БЛОГ

Прэм’ера акурат
да Дня яднання.
Класіка і сучаснасць
у беларуска-расійскіх
праектах

стар. 8—9

ВЕРНІСАЖ

Адсылка да сакральнай
дзеі.
Дыялог аб гістарычнай
памяці

стар. 13

ГІСТАРЫЁГРАФ

Таямніцы
“Скрутка Яраслава”.
Самы старажытны фэйк

стар. 14—15

Практычныя крокі культурнага супрацоўніцтва

Заўтра, 2 красавіка, у Саюзнай дзяржаве адзначаецца Дзень яднання народаў Беларусі і Расіі. Культурны нашых краін цесна пераплецены і маюць тысячгадовыя традыцыі ўзаемага ўзабагацення. Сёння гэта асабліва каштоўна, бо менавіта культура ляжыць у аснове еднасці. Умацаванне агульнасці — мэта ўсіх асноўных мерапрыемстваў культурнага жыцця Саюзнай дзяржавы ў 2023 годзе. Аб гэтым расказала начальнік аддзела міжнароднага супрацоўніцтва і ўзаемадзеяння са сродкамі масавай інфармацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Вікторыя Ратабэйка.

— Вікторыя Леанідаўна, як у сучасных умовах развіццёва беларуска-расійскае ўзаемадзеянне ў галіне культуры? — У нас шмат агульнага — у адкацы, культуры, у гісторыі. Дзейнасць бібліятэк, музеяў, канцэртных пляцовак, кінатэатраў, тэатраў, іх рэпертуар і прырыятэты — усё блізкае і вельмі падобнае. Беларусь-расійскае адносіны з кожным годам выходзяць на больш якасны ўзровень, актывізацыя культурнага сузвязі паміж рэгіёнамі Беларусі і Расіі.

План супрацоўніцтва Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрства культуры Расійскай Федэрацыі на 2022—2024 гады сфарміраваны на аснове прапановаў нашых падледамасных арганізацый і прадугледжвае вялікую колькасць мерапрыемстваў па ўсіх напрамках культурнага ўзаемадзеяння. Але мы з вамі ведаем, наколькі павольна сфера культуры азначае, мерапрыемстваў і праектаў будзе нашмат больш, чым змяшчае гэты дакумент.

— Якія самыя значныя падзеі беларуска-расійскага культурнага супрацоўніцтва чакаюць нас сёння? — У 2023 годзе пройдуць Дні культуры Расіі ў Беларусі, Дні культуры Беларусі ў Пермскім краі, Дні культуры Татарстана ў Беларусі. Гэта маштабнае мерапрыемства з удзелам вялікай колькасці людзей, якія садзейнічаюць ўзаемаму ўзабагаценню і развіццю культуры народаў Саюзнай дзяржавы. Будучы арганізаваны канцэрты, выступленні харавых і фольклорных калектываў, выставы і дыялогавыя пляцоўкі.

Нельга абйсці ўвагі і такі знавае праект, які Міжнародны фестываль мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску». На форуме запланаваны Дзень Саюзнай дзяржавы, абудзена канцэрт «Саюзная дзяржава запрашае». Вынікі беларуска-расійскага культурнага супрацоўніцтва будуць прадставлены таксама на канцэрце харэаграфічнага мастацтва на свяце народнай культуры і традыцый у фармаце open-air.

— Падобныя мерапрыемствы ўжо сталі традыцыйнымі. А ці будзе нешта, пра што можна сказаць «упершыню»? — Безумоўна. Ужо ў маі ў Мінску пройдзе Першы Беларуская-расійскі музычны

форум. Чакаецца, што ў ім паўдзельнічаюць больш за 70 расійскіх музеяў федэральнага значэння. Гэта вельмі важная падзея. Адным з яе прыярытэтных кірункаў стане ўзмацненне сумеснай работы па захаванні і рэстаўрацыі помнікаў нашых народаў у Вялікай Айчыннай вайне, па недапушчэнні перапісання гісторыі.

На російскім канале свая «Александрыйскі збор сямёр» упершыню абудзена мерапрыемства «Саюзная дзяржава на Кунале». З улікам Года міру і стварэння ў Рэспубліцы Беларусь у аснову канцэртнай праграмы гэтага свята закладзена тэма адзінства брацкіх славянскіх народаў. Падзею акрые выстава-кірмаш «Абярот славянскага адзінства», дзе сваё мастацтва пакажуць народныя майстры Беларусі, гасці з Расіі, Азербайджана, Арменіі, Казахстана, Узбекістана і іншых краін. На спецыяльна абсталяванай пляцоўцы будзе прэзентавана канцэртная праграма «Саюзная зорка». У ёй прымуць удзел артысты Беларусі і Расіі — прызеры міжнародных конкурсаў і фестываляў, пераможцы тэлепраектаў, амаатарскія калектывы брацкіх краін.

Запланаваны таксама майстар-класы і выставы майстроў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Расійскай Федэрацыі. Вялікую ўвагу мы надаём усеабакавай патрыстыцы таленавітай моладзі і адораных дзяцей. Сёння ановілі сваю дзейнасць Маладзёжны беларуска-расійскі сімфанічны аркестр. У яго склад увайдзіць студэнты і педагогі ўстановаў адукацыі ў сферы культуры Беларусі і Расіі. З нашага боку базавай установай вызначана Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі.

У новым фармаце пасля перапынку пройдзе папулярны дзіцячы фестываль «Творчасць юных». Сёння ён абудзена ў Маскве. Склад удзельнікаў творчай дэлегацыі з беларускага боку фарміруецца на рэгіянальнай аснове ў сакавіку-красавіку. Потым пройдзе нацыянальны адбор працэдуры ў Беларусі і Расіі.

— Культурнае жыццё віруе кожны дзень. На што варта звярнуць увагу? — Цікава зварываецца двухмесячны гастрольны тур па Расіі Беларускага дзяржаўнага ансамбля «Песняры». Калектыў даў канцэрты ў 48 гарадах. У красавіку ў Мінск прыедуць канцэртмайстэрскі Акадэмічны хор «Млада» і Эстрадна-сімфанічны аркестр імя А. С. Бахдана з Санкт-Пецярбурга.

Багатая праграма тэматычных часовых экспазіцый запланавана нашымі музеямі. На выставах будзе адлюстравана агульная гісторыя народаў Беларусі і Расіі, іх дасягненні ў розных галінах — ад жыццельна і літаратуры да навукі і тэхнікі. Напрыклад, Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа ў ліпені правядзе міжнародны фестываль песні, пэні і народных промыслаў у мемарыяльнай сядзібе «Альбуч» да 100-годдзя напісання паэмы Якуба Коласа «Новая зямля». У мерапрыемстве будучы удзельнічаць Смаленская абласная ўніверсальная навуковая бібліятэка імя А. Т. Гвардоўскага, Маскоўскае абласнае дзяржаўнае дзіцячая бібліятэка і Літаратурна-мемарыяльны музей Ф. М. Дастаўскага (Санкт-Пецярбург).

А нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь у снежні запырыць на часовае экспазіцыю «50 год беларускай касманаўтыкі». У ёй прадставіць асабістыя рэчы лётчыка-касманаўта СССР П. І. Клімука з музея-

нага збору Навукова-даследчага боку фарміруецца на рэгіянальнай аснове ў сакавіку-красавіку. Потым пройдзе нацыянальны адбор працэдуры ў Беларусі і Расіі.

— Такое плённае супрацоўніцтва абумоўлена ічынымым узаемадзеяннем профільных ведамстваў дзвюх краін... — План супрацоўніцтва Міністэрства культуры Беларусі і Расіі пасляхова выконваецца. З запланаваных 37 пунктаў ужо ў 2022 годзе было рэалізавана 27.

Сёння ўвоцень мы плануем сумеснае пасаджэнне калегій двух ведамстваў. Гэта мерапрыемства абудзена ў Брэсце — святым для беларусаў і расійцаў месцы. Там мы далі старт Дням духоўнай культуры Расіі ў Беларусі. Прынята рашэнне: цалер гэты буйное мерапрыемства стане штогадовым.

Увогуле, перспектывы нашага супрацоўніцтва сапраўды грандыёзныя! Як і алканасць перадамствам, што цяпер гатовае ачыніцца ад нявыяўленай ілжывы каштоўнасці.

Віктор ГАРЫШ

У панядзелак, 27 сакавіка, члены калегіі Міністэрства культуры таемным галасаваннем вызначылі культурную сталіцу Беларусі — 2024. Ёй сталі Бялынічы. Гэты горад перамог на конкурсе чатыры іншыя: Камянец, Глыбокае, Свіслач і Мазыр.

Адкрываючы калегію, міністр культуры Анатолій Маркевіч адзначыў, што з 2010 года 14 гарадоў краіны ўжо атрымлівалі пачаснае званне і рабіліся цэнтрамі вірлівага культурнага жыцця. Гэта павердзіць і сёлетня на Случчыне, дзе запланавана больш за 100 разнастайных культурных мерапрыемстваў. Кіраўнік галіны праінфармаваў членаў калегіі, што, абіраючы культурную сталіцу, трэба кіравацца пэўнымі крытэрыямі. Гэта, у прыватнасці, развіццё сацыяльна-культурнай інфраструктуры адпаведнага раёна, стаючыя досвед правядзення буйных культурна-масаваых мерапрыемстваў, сістэмна праца па захаванні матэрыяльных і нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, захаванне і развіццё рэгіянальных асаблівасцей, наяўнасць адмысловых новых праектаў для рэалізацыі ў мэркаванай культурнай сталіцы.

Ужо па тым, што прадстаўляць свой горад на конкурсе прыехала статусная дэлегацыя, было зразумела: Бялынічы маюць сур'ёзны намер замацаваць за пачаснае званне. Так і атрымаваўся. Але заўвагу будучага пераможцы прэзентацыі ўвогуле вызначыў для себе іншага фаварыта.

Да прыкладу, вельмі моцную заўвагу пачуў горад Глыбокае. Вішнёвая сталіца Беларусі ў першы раз прагавіла на тое, каб стаць яшчэ і культурнай. Для гэтага, здавалася б, скарэй ўсе зоркі. Містэчка аспавала кожнаму паграбаванню з пералічанымі міністрам. У 2024-м будзе адзначана 610-годдзе заснавання Глыбокага і 80-годдзе вызвалення райаінтэра ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Там захаваўся шмат цікавых традыцый, развіваюцца народныя рамесныцтва.

Але Бялынічы выкарысталі «козыр»: заўвагу прадставіла асабіста старшыня райвыканкама. Усе прысутныя былі

Позна ўвечары 27 сакавіка ў Магілёўскім абласным драматычным тэатры была адведзена вынікі XVI Міжнароднага маладзёжнага тэатральнага форуму «M*ORT.КОНТАКТ». Галоўным пераможцам стаў спектакль «Пачупкі» РТБД.

Усе 19 паказаных на фестывалі пастановак з Беларусі, Балгарыі, Казахстана, Расіі атрымалі прызы ў выглядзе срэбранай маскі. «Запалта маска» далася толькі тром творчым працам. Асноўнае журы тэатральных экспертаў, ужо знаёмага доктар мастацтвазнаўства Вераніка Ярмалінская з Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і ў склад якога таксама увайшлі расійскі драматург, акцёр, рэжысёр Мікалай Каляда і загадчык кафедры рэжысуры

Высокі гонар Як Бялынічы сталі культурнай сталіцай

ўражаны тым, наколькі Волга Прыдзёмская, кіраўнік раёна, апантаная беларускай культурай і далучаная да яе развіцця. І гэткае відэаважнае заікаў-грантныя таго, што ганаровае званне «Культурная сталіца» ласць новае імпульс мастацтва і творчым у яшчэ адным кутку Беларусі.

Пасля прэзентацыі і падліку балаў былі абвешчаны вынікі галасавання. — Ад імя членаў калегіі вызваўся падзвіку ўсім удзельнікам конкурсных прэзентацыі, — адзначыў Анатолій Маркевіч. — Прэзентацыі паграбавалі вельмі разнапланова. Усе заўвагі былі в-

ельмі моцнымі. Перад журы стаяў складаны выбар. Але пераможца павінен быць адзін... Культурнай сталіцай Беларусі 2024 года абвешчана горад Бялынічы, 400 балаў. Другое месца — Глыбокае, 376 балаў. На трэцім — Свіслач з 362 баламі. Вішнёву!

Міністр заклікаў удзельнікаў, якія не перамаглі гэтым разам, не засмуцца. Кіраўнік галіны ўпэўнены, што настойліва і мэтанакраўпаная праца ў пэўны час дазволіць зававаць пачасны статус культурнай сталіцы краіны для роднага горада.

Віктор ГАРЫШ

Старшыня Бялыніцкага раённага выканаўчага камітэта Волга Прыстромская:

— Мы вельмі стараліся і прыклалі шмат намаганьняў. Перамога стала вынікам шматгадовай працы ўсёй калектываў Бялыніцкага раёна, усіх нашых дзвюх культур. Многае ўжо зроблена, мы гатовы прымаць гасцей. Пасля ядаўняга Дня беларускай пісьменнасці мы маем прыстойную базу, сталя пляцоўка для міжнародных і рэспубліканскіх фестываляў. Упэўненыя, што Бялынічы як культурная сталіца — 2024 зробіць значны ўнёсак у развіццё мастацтваў і творчасці нашага рэгіёна.

«Пачупкі» — лепшыя!

Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў Вігаль Катавічкі, адзначыла «Пачупкі» Яўгена Карняга і Кашырыны Аверкавай. Маладзеве журы, чальцамі якога былі рэжысёр Палескага драматычнага тэатра Павел Марынін (старшыня) і артыст Магілёўскага драматычнага тэатра Куліноў, аддало свой прыз незвычайнай «Мары Сцюарт» Ф. Шылера, пастаўленай Андрэем Багданавым для мужчынскага акцёрскага квартэта Пецярбурскага камернага тэатра «ТОК» на псеўданімецкай мове ў жанры мужчынскага танга. Прыз глядацкіх сімпатых паехаў у Арол: публіка прагавасавала за мюзікл «Люды Ламаны» тамтэйшага тэатра для дзяцей і моладзі «Вольныя прасторы».

Піць спецыяльных дыпломам размеркавалі наступным чынам. За найлепшы спектакль тэатра лядок узнагароджаны прадзёнікі «Локі» Алега Жужы. За найлепшы акцёрскі ансамбль — «Чарлі Чаплін» з Астаны (Казахстан). За найлепшую мужчынскае ролю — Уладзімір Ільіна з Пермскага тэатра «Дя Моста» (Саціш у спектаклі «На дзе») і Мікалай Балабан (монаспектакль «Файет» К. Марла). За арыгінальнае рашэнне рускай класіцы эксперты ўгнаравалі дыпломам «Карніну» тэатра «ТрыТэатра» і пастапоўцы Тацыяны Самбук.

Надзея БУНЦЕВІЧ
Фота Тацыяны МАТУСЕВІЧ

Без права на памылку

Першае пасяджэнне Савета па культуры пры Міністэрстве культуры прайшло ў Нацыянальнай бібліятэцы 28 сакавіка. На ім разглядаліся пытанні рэалізацыі кадравай палітыкі і падрыхтоўкі спецыялістаў у сферы культуры. У склад савета ўваходзяць заслужаныя дзеячы сферы культуры Беларусі, дэпутаты, работнікі выканкамаў, кіраўнікі ўстаноў культуры, грамадскі аб'яднанні.

Міністр культуры **Анатолій Маркевіч** адзначыў: “Мы бачым прайзданыя шляхі і з задавальненнем адзначаем, што большага пытання кадравага забеспячэння вырашана не стаіць. Але разам з гэтым сфера культуры адчувае неабходнасць у абнаўленні. Сур'ёзнае пытанне з рэзервам кадраў. Мы павінны работу выбудаваць крыху на іншым узроўні, каб у выпадку неабходнасці была лаўка запасных — тых, хто зможа ў любы час прыйсці і далей працаваць ідзі ў сферы культуры і выконваць якасна свае прафесійныя абавязкі. Гэта закон для кожнай сферы, і сфера культуры не з'яўляецца тут выключэннем. Таму сёння мы, збіраючы нашых самых аўтарытэтных супрацоўнікаў, работнікаў сферы культуры, вынеслі гэтак пачынае на абмеркаванне”.

Паводле слоў міністра, самае галоўнае — выпрацаваць механізм, якія дазвалялі б у кароткатэрміновы, і ў доўгатэрміновы перспектыве вырашаць паступова і пазатпа праблемы, што наспелі ў кадравым забеспячэнні: “У нас ёсць шэраг навуковых устаноў, якія паспяхова працуюць, ёсць Інстытут павышэння кваліфікацыі. То-бок вельмі шмат структур, закліканых у сваёй дзейнасці, выконваючы свае функцыі, вырашаць надалёжныя праблемы. Наколькі гэта атрымаецца — трэба суўз'яна абмеркаваць і зрабіць высновы”.

Таксама Анатолій Маркевіч падкрэсліў: “Каля вырашана ўсё, мы маем права памылка і ў кадравай палітыцы і ў назначэнні кіраўнікаў. Гэтыя памылкі з'яўляюцца крыніцай для калектыва, а з асобных калектываў складаецца наша агульнае, цэласнае, уся сфера культуры. Пры падрыхтоўцы кадраў трэба выноўваць патрэбы сваёй краіны, які валодае сваёй прафесіяй, канкурэнтаздольнага і таленавітага”.

Воўлга Германовіч

Марына Юрковіч

Наталія Карчэўская

ВЫГАДАВАЦЬ НАСТУПНІКА

Начальнік аддзела кадравай палітыкі і дзяржаўных установаў Міністэрства культуры **Воўлга Германовіч** паведамаў, што сёння ў сферы культуры працуе вышэй 42 тысяч чалавек. Найбольшую патрэбу ў спецыялістах адчуваюць клубныя і тэатральна-відовішчыныя арганізацыі: запатрабаваныя рэжысёры, акцёры, кіраўнікі творчых калектываў. За апошнія тры гады ў арганізацыі прыйшлі больш за тры тысячы маладых спецыялістаў, аднак практычна палова з іх не замацоўваецца на месцах.

Тым не менш назіраецца станоўчая тэндэнцыя па амаладжэнні кіруючага складу. Сярэдні ўзрост прызначаных у 2022 годзе — 39 гадоў. Задача ўсіх кіраўнікоў — выгадаваць свайго магчымага наступніка, убацьчы патэнцыял у спецыялістах, якія працуюць у калектыве. Для прыцягнення творчай моладзі ў прафесію важна выкарыстоўваць інфармацыйную прастору, што будзе фарміраваць прывабны імідж галіны; прыцягваць залаты фонд краіны, вядомых і паспяхоўных дзеячў культуры, якія з'яўляюцца не толькі гонарам, але і матыватарам для моладзі.

ПЫТАННІ ПЕРАПАДРЫХОЎКІ

Начальнік аддзела Устаноў адукацыі Міністэрства культуры **Марына Юрковіч** адзначыла, што работа Устаноў адукацыі ў сферы культуры вытвораецца на выкананні асноўных напрамкаў Стратэгіі развіцця дзяржаўнай маладзёжнай палітыкі Рэспублікі Беларусь да 2030 года. З 3 мэтаў прыцягнення абшчэнасцяў за апошнія два гады адкрыта створылі новыя спецыялізацыі па розных напрамках.

Адным з праблемных пытанняў застаецца падрыхтоўка кадраў па мэтавым накіраванні, апошні два гады мэтавым напрамкам для атрымання вышэйшай адукацыі ажыццяўляў толькі Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастаўства. Другі праблемны момант — старэнне прафесарска-выкладчыкага саставу: па ўзросце ад 71 года іяпер працуе больш за 120 чалавек. Найбольш запатрабаваныя чатыры спецыяльнасці перападрыхтоўкі ў БДУКМ: “Бібліяканазнаўства і бібліяграфія”, “Камунікацыя ў сферы музейнай дзейнасці”, “Культурна-дасугавая дзейнасць” і “Інструментальная музыка”.

СТВАРЭННЕ КАНКУРЭНТНАГА АСЯРОДКА

Мастацкі кіраўнік Тэатра-студыі кінаакцёра, народны артыст Беларусі **Аляксандр Фіромаў** падчас дыскусіі адзначыў, што натуральна адток маладых спецыялістаў часта адбываецца пры сутыкненні з рэальнасцю практычнай работы. Жорстка і патрабавальная прафесія сустракае не з распасцёртымі абдымакмі. Выступоўца пранававы пашырыць сферу падрыхтоўкі кадраў, каб у выніку натуральнага адтыву ў прафесіі заставаўся большы працэнт спецыялістаў.

Уладзімір Рылацка, які займаў пасаду першага намесніка міністра культуры Рэспублікі Беларусь у 2010 год, выказаў думку, што самае галоўнае ў культуры — гэта існаванне сур'ёзнага канкурэнтнага асяродка. Першая задача — лаць магчыма ўсім злученым вучыцца, маладыя павінны мець магчымасць праявіць сябе ў справе. Будучыня опернага тэатра

вырашаецца не на пятым курсе кансерваторыі, а ў сёмым класе музычнай школы ў глыбокай правінацы. Правінацы неабходна дацягваць да сталіцы, павышаць узровень, бо многія геніяльныя дзеячы культуры — дзеці глыбінькі.

НАЙВАЖНЕЙШАЯ ЧАСТКА СІСТЭМЫ

Члены Савета па культуры абмеркавалі і іншыя пытанні, якія павінны забяспечыць якасную ролізацыю дзяржаўнай кадравай палітыкі ў сферы культуры. Начальнік галоўнага ўпраўлення прафесійнай адукацыі Міністэрства адукацыі **Сяргей Пічов** падкрэсліў досвед работ свайго ведамства ў галіне мэтавай падрыхтоўкі спецыялістаў дзяржаўнай устаноў адукацыі. Аб асаблівых узаемадзеяннях устаноў адукацыі сферы культуры з арганізацыямі — заказчыкамі кадраў расказаў рэктар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастаўства **Наталія Карчэўская**. Начальнік ўпраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама **Алена Клімовіч** распавяла пра рэгіянальныя аспекты замцавання маладых спецыялістаў у арганізацыях культуры пасля абавязковага аспіранцтва па размеркаванні.

Намеснік старшнін Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па правах чалавека, нацыянальных адносін і спрахках масавай інфармацыі **Лілія Апаніч** звярнула ўвагу на тое, што малады спецыяліст павінен адчуць сябе найважнейшай часткай цэлай сістэмы: “Формай развіцця кадравага патэнцыяла могуць стаць сустрэчы маладых спецыялістаў у сферы культуры з кіруючым складам Міністэрства культуры і падвеламасных арганізацыяў. Гэта стала б добрай матывацыяй для маладых кадраў”.

Самым юным наведвальнікам ішчэ складала логіа канцэнтравана на адным аб'екце ш адной справе. **Воўлга Капытка** рашчарваць розныя заняткі, каб хлопчыкі не засуамвалі: “Палічас экскурсіі ў Залатой зале, цэнтральным пункце палаца, мы загадваем жаданні, у арсенале ла-

Антон РУДАК
Фота Ташчэны МАТУСЕВІЧ

Як завабіць у музей юных наведвальнікаў і зрабіць іх візіт запамінальным ды эфектыўным? Шукаем адказы ў досведзе айчынных устаноў культуры.

Тэрмін “музейная педагогіка” ўведзены ва ўжытак стагоддзе таму, аднак дагэтуль адмыслючы не сфармулявалі яго дакладнае і агульнапрынятае азначэнне. На практыцы за гэтым слоўзлучэннем часцей стаць разнастайныя формы прэзентацыі калекцыі, дзе мяркуецца актыўны саўдзел наведвальнікаў (найперш дзяцей і падлеткаў) і маецца на мэце паглыбленне ў тэму ды эмацыянальнае волгук. Але прадаметам дыскусіі не ёсць патэнцыял музея як часткі навучання і выхавання маладога пакалення, сродку далучэння да спадчыны. Работнікі сферы разбураюць стэрэатып “музей — статычны збор артафактаў” і паспяхова збліжаюцца наведвальнікаў з калекцыямі ў дыялогу.

АСНОВЫ ПЕДАГОГІКІ ДЛЯ МУЗЕЙШЫЧКАЎ

Нават скептычна настроены да экскурсіі як навучальнага працоўнага эксперта сьвярдаючы, што экскурсаводу для эфектыўнай працы неабходныя педагогічныя кампэтэнцыі. Супрацоўніца Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка “Нясвіж” **Воўлга Капытка** звяртае ўвагу калег: адштурхоўвацца трэба ад узроставых асаблівасцей увагі і мыслення групы. Малодшыя школьнікі найбольш прыцягваюць гульні, а падлеткаў вылучаць дзіцячыя і адназначныя назвы гэтых лакоя. Падобныя выпрабаванні дазваляюць таксама замацаваць веды. Пасля знаёмства з атрыбоўкамі ўлады і біяграфіі прадстаўнікоў магнацкага роду экскурсанты праз розны час лёгка знаходзяць у партрэтнай галерэі выявы гетмана Міхала Казіміра Радзівіла. Рыбакчы.

На раз-два тлумачыць навошта лустрыкі ў Бальнай зале пастаўлены адно насупраць аднаго, бо колькі хвілін таму даведліся пра спосабы візуальнага пашырэння прасторы.

Экскурсаводу важна памятаць пра школьнае праграму, каб разумець, якія з'явіліся і падзеі ўжо знаёмыя гасцям. Напрыклад, вучні пачатковай школы ведаюць пра сляцкія паясы і ахвотна падтрымваюць размову пра гэтыя артафакты. Натуральна, тэкст экскурсіі не павінен быць перанасачаны фактамі і датамі. Дзеці маладошага школы ўзросту лягчэй запамінаць неабходную інфармацыю праз легенды і прыгодніцкія гісторыі. Яны з ахвотай слухаюць аповеды пра спробу Міхала Крыштафа Радзівіла Сіроткі прывезці ў Нясвіж егіпецкі муміі, пра драму Чорнай Паньы і лёс залатых рэлігійных астапаў.

Музей для дзяцей, або Загадкі ад княгіні і сакрэты археолагаў

Заняткі “Таямніцы кафіяных «люстэркаў»”

Экскурсаводу важна памятаць пра школьнае праграму, каб разумець, якія з'явіліся і падзеі ўжо знаёмыя гасцям. Напрыклад, вучні пачатковай школы ведаюць пра сляцкія паясы і ахвотна падтрымваюць размову пра гэтыя артафакты.

Натуральна, тэкст экскурсіі не павінен быць перанасачаны фактамі і датамі. Дзеці маладошага школы ўзросту лягчэй запамінаць неабходную інфармацыю праз легенды і прыгодніцкія гісторыі. Яны з ахвотай слухаюць аповеды пра спробу Міхала Крыштафа Радзівіла Сіроткі прывезці ў Нясвіж егіпецкі муміі, пра драму Чорнай Паньы і лёс залатых рэлігійных астапаў.

На раз-два тлумачыць навошта лустрыкі ў Бальнай зале пастаўлены адно насупраць аднаго, бо колькі хвілін таму даведліся пра спосабы візуальнага пашырэння прасторы.

Экскурсаводу важна памятаць пра школьнае праграму, каб разумець, якія з'явіліся і падзеі ўжо знаёмыя гасцям. Напрыклад, вучні пачатковай школы ведаюць пра сляцкія паясы і ахвотна падтрымваюць размову пра гэтыя артафакты.

Натуральна, тэкст экскурсіі не павінен быць перанасачаны фактамі і датамі. Дзеці маладошага школы ўзросту лягчэй запамінаць неабходную інфармацыю праз легенды і прыгодніцкія гісторыі. Яны з ахвотай слухаюць аповеды пра спробу Міхала Крыштафа Радзівіла Сіроткі прывезці ў Нясвіж егіпецкі муміі, пра драму Чорнай Паньы і лёс залатых рэлігійных астапаў.

Экскурсаводу важна памятаць пра школьнае праграму, каб разумець, якія з'явіліся і падзеі ўжо знаёмыя гасцям. Напрыклад, вучні пачатковай школы ведаюць пра сляцкія паясы і ахвотна падтрымваюць размову пра гэтыя артафакты.

СУВЕНІР СВАІМІ РУКАМІ

У замкавым комплексе “Мір” дзецім прапануюць зрабіць сабе падарунак уласнарук падчас заняткаў “Таямніцы кафіяных «люстэркаў»” па тэме “Печы з археолагаў дзіцяці XVI—XVII стагоддзяў у палацы Радзівілаў”. Як расказаў дзецім навуковы супрацоўнік **Воўлга Калацоўская**, яна ладзіць з 2020 года для фарміравання гістарычнай памяці праз вывучэнне матэрыяльнай культуры мінных пакаленняў.

У пачатку музейнай педагогікаў наведвальнікам, што такое артафакт і як ён трапіў ў музей, знаёмчы дзяцей з археолагічнымі знаходкамі. Далей узялі аб'ёмныя групы прымерываць ролю даследчыка і аглядаюць пячунку каробкавую кафлі, вызначаюць з дапамогай вядучага мадэлярыя, форму, колер, асноўныя часткі

даспехі, трымаць меч і шчыт. А ў час заняткаў “Ад усгао сэрца самы лепшы пачастунак!” маленькім гасцям даведзена даследаваць старадаўні рэцэпт святочнай стравы для князя.

ДАКАПАЦА ДА СТАРАЖЫТНАСЦІ

Прадметы археолагіі складаюцца для ўспрымання людзям без адмысловых ведаў. Як прэзентаваць артафакты і падтлумачыць іх прызначэнне дзецям, калі новае пакаленне ўжо незнаёмае нават з кнопкавым тэлефонам? Старшы навуковы супрацоўнік музея Гомельскага палацава-паркавага ансамбля **Кацярына Іванова-Праля** лідыць гэта цікавым выклікам. Для папулярызаванні археолагічнай спадчыны яна з калегамі ладзіць праект “Лета ў археолагіі”, які ўключае лекцыі, квэсты, гульні ды іншыя формы. Летас адбыўся ўжо шосты сезон. Грунтоўца праект на шэрагу важных прыніцыаў. Пrowadзіць яго толькі ў чэрвоні, бо адмыслючы значна на мэце прэзентаваць новыя даныя, з якімі працавалі цягам года. Важным для музейных работнікаў з'яўляецца арыентацыя выключна на мясцовыя матэрыялы: тутэйшыя знаходкі не менш цікавыя за артафакты, апісанія ў іх шматлікіх дзіцячых энцыклапедыях.

Абавязковы элемент — практычная дзейнасць: лепка са сусуду з гліны па тэхналогіях бронзавага веку, навуковая гульні з малодзім раскопу, нанесенне арнаменту на кераміку. У фінале праекта дзеці выходзіць на разведку ў поле разам з прафесійным археолагам, каб замацаваць веды і атрымаць новыя навічкі. Пасля такога навучання нават просты шпальц у гарадскім парку можа ператварыцца ў экспедыцыю. Кожны латік зямлі дэталі гістарычнага адзення можна на занятку “Капрызы моды рэкадо” падтрымаць асноўныя часткі

Акрамя таго, у музей рэалізуюць праграму “Табе, нашчадак, у добры дар”, падчас якой наведвальнікі даведваюцца аб прафесіі архітэктара і працэсе ўвядзення Мірскага замка. Пазнаёміцца з асаблівасцямі жаночага касцюма XVIII стагоддзя і нават прымераць некаторыя дэталі гістарычнага адзення можна на занятку “Капрызы моды рэкадо”. Праграма “У абарону сваёй зямлі” прысвечана най-расуду становіцца сапалічным святкам для дзіцяці.

Даніл ШЫЙКА
Фота Мірзамкабы

Акцэнт “Беларусьфільма”

Актуальныя пытанні кінавытворчасці

Жанравая разнастайнасць, выхад на міжнародны рынак і праца з моладдзю – прыярытэтыя вектары Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”. Пра надзённыя пытанні развіцця індустрыі і задачы на гэты год гаварылі на нядаўняй сустрэчы ў Нацыянальным прэс-цэнтры Рэспублікі Беларусь.

ЗАЯВІЦЬ ПРА СЯБЕ

Як адзначыў генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” **Уладзімір Карачоўскі**, глаўная задача прадпрыемства цяпер — не толькі ствараць фільмы, але і прасоўваць беларускае кіно, падтрымліваць станаўчы імідж краіны. Для гэтага прадукцыя “Беларусьфільма” прамае актыўны ўдзел у кінафорумах і кінаакцыях, а сама кінастудыя з’яўляецца арганізатарам шэрага мерапрыемстваў, такіх як кіналекторыі і кінаклубы. Дні кіно за мяжой, ММКФ “Лістапад”. У 2022 годзе па даручэнні Міністэрства культуры “Беларусьфільм” праводзіў акцыю “Кінаўрокі гісторыі. Ідзі і глядзі”, якую сёлетя плануе працягнуць сумесна з расійскімі партнёрамі.

Акрамя гэтага, кінастудыя займаецца продажам маёмасных правоў для рэалізацыі сваіх кар’ін у замежных краінах. Так, айчыныя фільмы прэзентуюцца на кінарынках Расіі, Кітая, Індыі, Лансінгга Амерыкі, Японіі, Паўднёвай Карэі, ЗША. Сёння шэраг стужак можна знайсці і на інтэрнэт-платформах “Ivi”, “Кінапошук”, YouTube.

ВЯРНУЦЬ ГЛЕДАЧА

Гаворачы аб прасоўванні айчынага кінапрадукту, мастацкі кіраўнік студыі моладзевыя кіно “Смолка”, рэжысёр **Алена Турава** падкрэслівае, што перш за ўсё беларускія фільмы павінен ведаць наш глядач. У далейшым кантэксте востра пастае пытанне рэкламы айчынных стужак. На думку рэжысёра, нават добрая друкаваная прадукцыя накітавалі флэраў можа адцягнуць ролю ў пярэ, а праз яго і ў атрыманы фільмам папулярнасці. Акрамя гэтага, **Алена Турава** робіць акцэнт на жанравыя актуальнасці, у манторынгую акой дапамагаюць сацыяльныя апітанні, статыстыка кінапракату, ройтінгі фільмаў.

Сёння запатрабаваны застаюцца сямейнае кіно, камедыі, дэтактывы, баявікі, прыгодніцкія фільмы. На такія формы індустрыі арыентавацца “Беларусьфільм”. Сёлетя стартуючы здымкі містычнага дэтактыва “Чорны замак” паводле рамана **Уладзіміра Караткевіча**. Таксама ў вытворчасці знаходзіцца анімацыйны поўнаметражны фільм “Песня Сірын”. Над гісторыяй на аснове славацкай міфалогіі ў жанры фэнтэзі працуе каманда **Алены Туравой**.

КІНАСТУДЫЯ-КЛАСТАР

“Беларусьфільм” з’яўляецца кінастудый поўнага цыкла, што аказвае шэраг паслуг, сярод якіх рэстаўрацыя, аблічэўка, субтытраванне, дубіраванне на англійскую, іспанскую і кітайскую мовы. У далейшы момант кі-

Кіно ў лічбах

30

праектаў у вытворчасці за 2022 год.

4

ігравыя поўнаметражныя фільмы плануецца выпусціць у 2023 годзе.

515

фільмаў выйшла ў пракат, сярод якіх 165 – беларускія, створаныя ў розныя часы.

8-е

месца па касавых зборках і 2-е месца па колькасці глядачоў у фільма “Падрыў” рэжысёра **Івана Паўлава**.

≈ 700 тыс.

беларускіх рублёў атрымала кінастудыя за 2022 год ад продажу фільмаў на інтэрнэт-платформы.

≈ 1,5 млн

долараў зарабіла кінастудыя на продажы стужак праз замежныя кінарынкі за 2022 год.

Уладзімір Карачоўскі, генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”

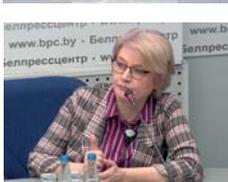
“Кінастудыя — гэта не проста кінавытворчая арганізацыя, гэта кінакластар. Мы павіны займацца прасоўваннем беларускага кіно і краіны.”

Алена Турава, рэжысёр, мастацкі кіраўнік студыі моладзевыя кіно “Смолка” Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”

“Кіно бывае рознае: складанае, сумнае, трагічнае. Але яким бы яно ні было, кіно не павіна пакадзіць панучцё безнадзейнасці.”

Аляксандр Яфрэмаў, мастацкі кіраўнік **Тэатра-студыі** кінаакцёраў, кінарэжысёр-пастаноўшчык, народны артыст Беларусі

“Цяпер кіно можна навучыць здымаць. Іншае пытанне: пра што здымаць? Што глядач павінен атрымаць, выходзячы з кіназала?”

раўніцтва змяняе падыход да працы і аптымізуе расходы, нарочыя матэрыялы-тэхнічную базу і плануе перагляд тарыфаў у змат стварэння канкурэнтаздольнасці. Супрацоўніцтва з кінастудыяй, па словах генеральнага дырэктара **Уладзіміра Карачоўскага**, робіцца выгадным. Менавіта таму з 2018-га заключана міжнародныя дагаворы з замежнымі партнёрамі. Так, за апошнія два гады айчыныя кінематграфісты паўдзельнічалі ў больш чым 10 праектах краін Цэнтральнай Азіі. Цяпер у вытворчасці знаходзіцца два праекты з Узбекістанам: ігравы фільм “Казбек” і дакументальны фільм, прысвечаны жыццю і творчасці **Якуба Коласа**. Працягваюцца перамовы з КНР аб магчымасці стварэння сумеснага кінапраекта.

ДАРОГУ МАЛАДЫМ!

Кадравае выцясненне сёлетя актуальнае для ўсёй сферы культуры, і Нацыянальная кінастудыя не выключэнне. Прыярытэты аддацца малым спенсэрыстам. Лепша на базе кінастудыі пачаць працаваць студыі моладзевыя кіно. Менавіта яны стануць месцам, куды будуць размяркоўвацца студэнты. **Уладзімір Карачоўскі** падзяліўся планами аб існаванні супрацоўніцтва з такімі ВНУ, як БДАМ, БДУІР, БДУ, БДУКМ. Акадэмія кіравання пры Рэспубліцы Беларусь.

Падрыхтоўка кадраў — сур’ёзная задача. Менавіта таму з сакавіка гэтага года “Беларусьфільм” сумесна з БДАМ арганізуе практыка-арыентаваныя заняткі на базе кінастудыі для

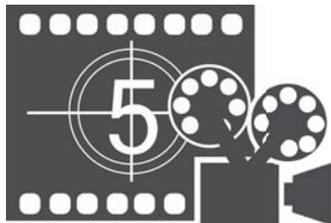
студэнтаў. Мэта — прыягненне моладзі да ўдзелу ў стварэнні рознага роду праектаў, а таксама знаёмства з кінавытворчасцю.

НАТХНІЦЬ НА ЖЫЦЦЁ

Гаворачы аб тым, якое кіно трэба здымаць сёння, мастацкі кіраўнік Тэатра-студыі кінаакцёраў, кінарэжысёр **Аляксандр Яфрэмаў** адзначае, што фільмы павіны адлюстроўваць рэальныя праблемы, якія стаяць перад нашым грамадствам, даследваць чалавека і распаўсюджаць пра сучаснасць, а таксама дапамагаць усвядоміць, хто такія беларусы і што такое Беларусь. “Сучаснае жыццё патрабуе ад нас дакладнай грамадзянскай пазіцыі. І я мяркую, што адно з глаўных слоў наокант гэтага можа і павінен сказаць кінематограф”, — дадаў рэжысёр.

Мастацкі кіраўнік студыі моладзевыя кіно “Смолка”, рэжысёр **Алена Турава** адзначыла таксама, што кіно павіна даваць псіхалагічную падтрымку, а не пакадзіць панучцё безнадзейнасці. Сёння для гэтага варты выкарыстоўваць новыя формы. На студыі кінематграфісты пачаюць ужываць спрытныя стужкі пра сабе. Неўзабаве панучцё зямкі камедыі аб’янтага **Кірыла Халешкага**. У выніку пільнаму, які праходзіў у рамках “Лістапада”, створаны аліманх “Гаралаская казка”. З ім будзе працаваць рэжысёр **Дзмітрый Сарока**. На далейшы момант у нас найстарэйшыя дзіўныя праекты для дзяцей і юнаіства, таму гэты праект мае велізарны патэнцыял.

Юліяна ГАБЕЦ

Заслужаны артыст Беларусі, вядучы акцёр Нацыянальнага драматычнага тэатра **Імя М. Горкага**, а яшчэ пазнавальная асоба з тэлевізара, чалавек з выразнай грамадзянскай пазіцыяй — сёння ствараем разам з **Русланам Чарнецкім**.

І напачатку спытаем, чаму ён ганарыцца сваёй прафесіяй. — Ганарыцца трэба не прафесіяй, а справамі, якія робіш. Мне шмат пісалі ў сацсетках, асабліва пасля “Графа Монтэ-Крыста” і “Гур’янава”. “Дзякуй! Вы дапамагілі пераадолець складаны перыяд у жыцці”. На фестывалі “Вытокі” я бачу са сцены тысячы радасных усмешак, людзі падліваюць, прытанцоўваюць. Яны шчаслівыя. Мы з маймі калегамі ствараем сур’ёзную атмасферу, добрадуманна робім сваю справу. І вось гэта, безумоўна, тое, чым я ганаруся.

— **Малалетнія людзі часцяком выбіраюць творчыя прафесіі, каб стаць зоркамі.**

— Яны не разумеюць ці ім не расказалі, што значыць мастацтва. Гэта не пра тое, каб быць зоркай. Гэта ўвогуле не пра статус. Прынамсі, я так лічу. Мастацтва ў іпале дазваляе чалавеку выказацца. Але гэтае самавыяўленне павіна дапамагаць людзям, рабіць іх жыццё лепшым.

Па сутнасці, акцёры — рэтранслятары думак вялікіх аўтараў і рэжысёраў. Мы гаворым словы, якія ўжо напісаны, але вымаўляем іх так, каб яны дайшлі да свядомасці кожнага. Мы тыя, хто праз сарцы спрабуе дагрукнацца да роўнаму глядачу. Калі атрымліваецца, адбываецца тое, што называюць катарсісам.

— **І гэта вынік вялікай калектыўнай творчай працы аўтараў, рэжысёраў, кампазітараў, сцэнарыстаў, многіх іншых прафесіяналаў. Аднак вобраз персанажа глядач схільны праецыраваць на асобу акцёра.**

— Глядач мае на гэта права, але мы толькі дакладна ўсвабодзім задуму рэжысёра, перададзем яго інтэрпрэтацыю таго ці іншага твора.

— **Вы неяк казалі, што бацькі раілі атрымаць прафесію, якая зможа пракарміць пры любых абставінах. І гэта было зусім не акцёрства. Студыйна праца?**

— Вядома. Мая першая прафесія — аўтаслосам. У гэтай справе глаўная — зменша працаваць рукамі. Дагэтуль нейкі дробны рамонт машыны магу зрабіць самастойна. А нічгэ ў мяне ёсць рэліжыя, але мы з жонкай даводзім усё да ладу цалкам уласнымі сіламі.

— **А здалася такое, калі ў жыцці вы задураваліся аб тым, каб заняцца больш стабільнай працай?**

Чалавек на сваім месцы

— Як і ва ўсіх, напэўна, у мяне бывалі крызісы атрыманнага плана. Але я заўсёды ведаў, што ў крайнім выпадку пайду грузчыкам працаваць. Тут справа не ў прафесіях, якімі валодаеш, а ў гапаўнасці пайсці і зарабіць, калі ў гэтым ёсць патрэба. Як і б я ні быў творчы чалавек, разумею, што ў мяне ёсць сам я, якую я мушу забяспечыць. Яна не павіна пакутаваць ад таго, ёсць у мяне праца ці не.

— **Ну, у вас працы якраз хапае! Толькі кіношных роляў больш за сотню выканаў. Гэта ўвогуле не вельмі тыпова для беларускіх тэатральных акцёраў.**

— Так, сапраўды, у нас нішмат тэатральных акцёраў з такой фільмаграфіяй. У Горкаўскім тэатры толькі мы з **Веранікай Плішчэвіч** актыўна працуем у кіно. Мне, вядзь, паншчасліва. Больш частка фільмаў, у якіх я здымаўся, рабілася для тэлеканалаў “Расія” і “ТВЦ”. Расійскі рэжысёр быў бачны мяне як героя іх фільмаў.

— **Падчас пандэміі 2020-га вы адным з першых у творчай супольнасці заявілі аб падтрымцы Прадзіяна Аляксандра Лукашэвіча. Чым кіраваліся ў той момант?**

— Па-першае, я ўдзячны **Аляксандру Рыгоравічу** за тое, што ён з’явіўся ў апошнія амаль трыццаць гадоў. Гэтая асоба мае стрываць і вельмі па-чалавечы ставіцца да краіны і народа. Я ж ба-

чыў яго без камер. Ён стаяў да нас, як да сваіх дзяцей. Так, ён строі. Але часам строгаць неабходна. Па-другое, у 1999–2000-м я служыў ва ўнутраных войсках. І абсалютна дакладна ведаю, калі, як і ў якой ступені дакладна ўжыванне спецсродкаў. Ведаю, якія выкарыстоўваюцца спецсродкі. Я ведаю гэтыя тонкасці. Па-трэцяе, адзнаваючы нейкую сітуацыю, я заўсёды стаўлю сабе на супрацьпалі бок. І талды бачу ўсю карціну цалкам. А ў той сітуацыі многія не былі гатовыя да такой пільнай фэйкаў. І проста згубіліся, пайшлі за натоўпам...

— **Па-чацвёртае, я ніколі нікому не здраджваў. У мяне ёсць пазіцыя, і я ніколі не буду мітусіцца. Я дакладна разумею, што нашы кіно і тэатр без дзяржаўнай падтрымкі не выжывуць. Напа дзяржава ўнесць сае казакі нам неабходную дапамогу. І таку дзяржаву варту любіць і абараняць.**

— **Як лічыце, ісправлены рэпертуар Горкаўскага тэатра адпавядае патрабаванням часу?**

— Гэты тэатр — мой рошны дом. Я бываю заняты і ў іншых праектах. Там таксама шчыра працаю. Тут, напэўна, мой дом. Гэта святое! Глядзельная зала Горкаўскага тэатра кожны дзень ужо чыстая. Людзі прыходзяць, каб убачыць тое, што яны хочучы. Значыць, мы актуальныя. Значыць, тэмы, якія мы ўздымаем, важныя.

У Год міру і стварэння Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і газета “Культура” ладзяць сумесны праект. Актуальныя пытанні галіны абмяркоўваем разам з вядомымі дзеячамі культуры на старонках выдання ў Сёння. Чытайце сур’ёзную інтэр’ю ў рубрыцы “Ствараем разам!”. Глядзіце сюжэты ў Telegram і на YouTube-канале Міністэрства — #создай_с_культурой.

— **А калі білеты падарожжаў у два разы?**

— Веру, што зальне не спусціцца. Наша публіка прывыкла, што тэатр даступны для ўсіх. І дзакуй богу, што, у адрозненне ад іншых краін, дзе квіткі могуць каштаваць сотню долараў, у нас пакуль ніхто не спрабаваў з іонамі эксперыментаваш. Спадзяюся, што і не пачнуць.

— **У вас ёсць любімыя ролі?**

— Так. Кожная ролі для мяне вельмі значная, у кожную ўкладваю часцінку душы, таму яны не могуць быць больш ці менш любімымі. Яны ўсе любімыя. Кожны мой спектакль — мой любімы спектакль. У мяне так.

— **У мінулым годзе рок-мюзікл “Джэк Патрашэль” дае выкананне глаўноў роллю, заяваў Нацыянальную тэатральную прэмію ў секцыі “Музычны тэатр”. Вакалам прыйшлося дадаткова займацца?**

— Без гэтага я б не змог выканаць ролю. У мяне ёсць досвед музычнай дзейнасці, у свой час я нават стварыў рок-гурт. Але больш сур’ёзна вакальная падрыхтоўка звязана з іншым спектаклем. Калі **Сяргей Міхайлавіч Кавальчык** паведоміў мне, што збіраецца ставіць рок-оперу “Граф Монтэ-Крыста” і мне там апаведзіла роля, я зразу меў, што без адмысловага вызначэння не выйдуць. Экспертам вядома — гэта спецыяльнае тэатра для рок-вакалістаў. Даволі пайсці на курсы. За тры гады дзесяціў прыстойных вынікаў. Гэта дазволіла падчас значна спектакля, генеральных прагонаў і прэм’еры сем дзён запар, на сутнасці, выдываць рок-канцэрты і не забіць голас.

— **Творчая моладзь сёння заклапочаная нізкай заробкам ў сферы культуры. Вы з такой праблемай сутыкаліся?**

— З таго моманту, як мне споніўся 21 год, ніколі ў маім жыцці не ставяла пытанне грошай. У мяне талды здарылася свайго роду пераацэнванне каштоўнасцяў. Я вельмі моцна задумваўся аб тым, якое месца маю ў гэтым свеце. І зразумеў: усё, што я раблю, гэта наоугу не пра грошы. Тут усё проста. Патрэбныя грошы — працяў, круціса. А думаш няма чаму. У мяне творчыя зацікаві і планы. Яны рэалізуюцца — і грошы прыходзяць самі.

— **Творчыя прафесіі наогул ідуць на пра заробак. Але дзіця справядлівасці скажа, што да таго моманту, пакуль я не пачну свой унутраны голас, не вызначыцца з прыярытэтам у жыцці, праблема з фінансамі былі і ў мяне. Уласна, таму ў Тайланд танаваць і ездзіць.**

— **А зарок, калі паўстане выбар: вялікія грошы ці праца ў тэатры. — Я вяду ваганні абрзу тэатру. Я патрэбны сваёй дзяржаве на гэтым месцы. У 2020-м гэта стала разумела зусім дакладна. Я ўсяго толькі чалавек, маленкі драбок з 9 міліянаў беларусаў. Але ад кожнага драбка цяпер многае залежыць. Я павінен быць тут і нікуды адсюль не з’еду!**

Віктар ГАЎРЫШ

Расійскія рэжысёры на беларускіх сцэнах

Дзень аднаўлення Беларускай Расіі апошнім часам адзначаецца ў нашых тэатрах часцей, чым раз на год 2 красавіка. Такім святам становяцца чарговыя прамеры сумесных праектаў — ва ўсё большай колькасці.

Учора і сёння, акурта да Дня аднаўлення, у Магілёўскім абласным драматычным тэатры — прэм'ера спектакля "Лес" на А. Астроўскім у пастаўноў сасіскага рэжысёра **Юяна Лапшова**. — Класіка і сучаснасць, — распавядае Юяен Аляксандравіч, — павінны ўраўнаважана ў рэпертуары. А сёлета спайнаецца 200 гадоў з дня нараджэння Астроўскага, і калі тэатр вяртаецца да мяне, каб я шпэцыі паставіў, я адразу прымаваю "Лес". Бо класіка заўжды актуальная па эмасце, а я музейнае аб'ектае сёння нікому не цікавае. На мой погляд, "Лес" — найлепшая не толькі расійская, але і сусветная п'еса пра сутнасць тэатра, пра яго месца ў нашым жыцці. Тэатр, як відама, адлюстроўвае жыццё і гэтая гісторыя пра тое, як людзям...

ка сустраляся з тварам і ці пазналі яны адзін аднаго, ці зразумелі, хто ёсьць хто і хто з іх больш важна, хто дыктуе правілы жыцця. Пяць гадоў таму я ўжо ставіў "Лес" у адным з маскоўскіх тэатраў, спектакль ідзе і цяпер. Але за гэты час шмат чаго змянілася: і ў свеце, і ў яго ўспрыманні намі, і ў мам стаўленні да гэтага драматургічнага матэрыялу. У тым, што свет робіць з тэатрам, а тэатр — са светам. Свае карэктывы ўносяць і трупы, і мастак. Я ўпершыню ў Беларусі, паслеў літаральна закахана ў Магілёўскі драматычны тэатр. Увогуле, у тэатры нельга працаваць без любові. Спадзяюся, што мая любоў да вашай трупы ўзяемая.

Некалькі сумесных беларуска-расійскіх спектакляў аказалася і ў праграме сёлёшняга Міжнароднага моладзевана тэатральнага форуму "M.@r.контракт", што завяршылася ў Магілёве ў Сусветны дзень тэатра — 27 сакавіка. Так, Гомельскі гарадскі маладзёжны тэатр прывёз "451" па **Фарынгейце** ў пастаўноў сасіскага рэжысёра **Дзмітрыя Міронава**, які адначасова зрабіў пераклад і інсцэніроўку (разам з Антанам Савельевым), а таксама вывёў аўтарам ілі мастака і музыка афармленні. Гамільянае ўзростны экзкі спектакль на Усерасійскім конкурсе "Тэатральны пачаток — 2022" у Бранску. Там жа прыкмысліў Кірыла Салёнава, які пару тыдняў таму дапоўніў афішу Маладзёжнага

тэатральнага фантазіяў па п'есе М. Някрасава "Восенская нуд" — "Як правільна жыць адзін вечар".

"Фарынгейт" атрымаўся незвычайным, у дзвю частках: "Шлях Кларысы" і "Шлях Мілдрэд", Фантастычная антыўтопія Рэя Брэдберы не перацярылася ў палітычную агітку, як гэта часам здаралася раней у іншых тэатрах. Да рамана былі даладзены творы пісьменніка, што пакуль не мелі рускамоўных версій, фрагменты літаратурнай класікі, будова дзёў у другой частцы разгортваецца непрадказальна. Але ў цэнтры застаецца менавіта тая тэма, што ўзнімалася аўтарам у сярэдзіне XX стагоддзя: не забавуляльны відэаішчы, а кнігі як крыніца ведаў. У "Мілдрэд" некалькі разоў паўтараецца формула, як ніколі актуальная для цяперашняга сусветнага адукацыі. Маўляў, першае правіла — якасць і тэкстура ведаў. Другое — волны час, каб гэтыя веды засвоіць, зрабіць "сваімі". Нарэшце, трэцяе — права дзейнасць на аснове першых двух (іншымі словамі, уключаць веды на практыцы).

Глыбокі эмест дапаўняецца шывым мастацкім рашэннем. Загадкай, нават нейкай інтрыгай прасякнута ўжо сама першая сцэна. У касмічным святлавым абалячэнні з'яўляецца надзвычай пластычнае мужчынскае цела, што рухаецца пад фрагмент з Кнігі Быцця — пра тое, як ствараўся свет і чалавек. Раптоўна агенчынак, пробірае па зале). Міжволі ўключана будучыню: што ж прышло да такіх змен? Ці можна было іх пазбегнуць?

Гомельскі гарадскі маладзёжны тэатр, "451" па Фарынгейце: Шлях Кларысы

Велікалуцкі драматычны тэатр, "Навальніца"

Беларускі дзяржаўны акадэмічны тэатр юнага гадана, "Пікавая дама"

механічны, запраграмаваны на знішчэнне Жалезны Сабака, уваасотыты на мэртвай глыбай металу, а ўсё тым жа Аляксеем Стрэлчанкам, якім мы толькі што закахаліся — і якога іранічна прывасмае (сабыліва калі ён, мірагоны агенчынак, пробірае па зале). Міжволі ўключана будучыню: што ж прышло да такіх змен? Ці можна было іх пазбегнуць?

Заўважныя змены і ў ігры актэраў, сарод якіх вылучаюцца Павел Канік, Ірына Шапешка, Сяргей Чуйай, Валэрыя Цыкуенка. Як узрасла трупы за некалькі апошніх гадоў! І як добры змята прывасмае (сабыліва калі ён, мірагоны агенчынак, пробірае па зале). Міжволі ўключана будучыню: што ж прышло да такіх змен? Ці можна было іх пазбегнуць?

Шырокі супрацоўніцтвам з расійскімі тэатрамі і творцамі вылучаецца наш ТЮГ. У сакавіку ён вазіў у Велікалуцкі спектаклі "Жэня + Таня + Каханне" паводле "Юяна Ангеліна", А. Пушкіна і "Мчу-Цакагуу", у красавіку рушыць у Маскву — зноў з "Жэнем... і "Фігаро" — у сваю чаргу, Маскоўскі ТЮГ на чале з Нонай Грышэвай паказваў у нас два спектаклі з удзелам артэстыкі — "Пра маю

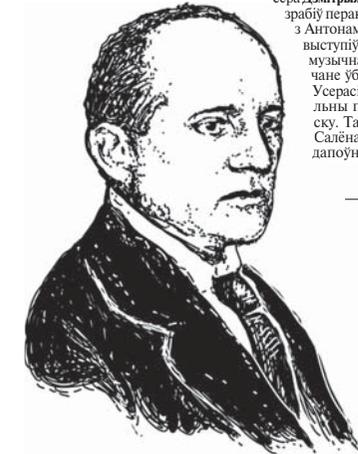
маму і пра мяне" і "Чайка". Велікалуцкі драматычны тэатр прывозіў "Навальніцу" А. Астроўскага і казку "Цуда-свінка Марсі Вотсан". "Навальніца" ў версіі Ільы Рагэнберга вылучалася на прэстыжную расійскую прэмію "Залатая маска — 2020". Дзёянне ў спектаклі перанесена з XIX стагоддзя ў савецкі час: абшарпаная кафка, пакладзеная паверх стардаўных іржавічых фрэсак, душлівае кабынка, дзе можна заглядзець нтымае спатканне. Кацырына на зусім не "прамень святла", закахалыты маналог "Чаму людзі не дэаюць так, як птушкі?..", яна вымаўляе на добрым падлітку, культуўшлі прапанаваны Варварай шкількі. Скаржаныці тэксту рэзка зменшылі ролі Кулігіна, Дзюкага, зятое больш яркай атрымаўся абдуваўная рэжысёр-парнасць дзейных асоб: Варвары і Глашы, што ўпадала ба Шхана, Кацырыны і старой пані. Апошняя ў забурджаным высветлым строі падоная да гаральскай вяр'яткі — тое будучыня Кацырыны, калі б герайна не ўтапілася. Праз гэта плакатна вылучаюцца два варыянтны выхад з задушлівай атмасферы: збегчы — ці страціць сабе. Праз смерыць ілі вар'ятка — не-велькіка рэзіліа.

"Фігаро" ў нашым ТЮГу ставіў запрошаны з Расіі Аляксандр Баркар. У працягванні Баркара многія перанасяць ўвоўляюцца іншаземцамі. Той жа граф Альмавіва (Уладзіслаў Вінаградзкі) ператвараецца, да прыкладу, у паўкага трузіна. З акцэнтна гавораць амаўць усё герой, калі гэта размова ўспіх. Без аніякага акцэнта, калі гэта ілі думкі. Рухавіком сюжэта стаюць новыя не столькі Фігаро ці хтосьці іншы з мужчыні, колкі жанчыны і дзвючыны, поўныя нывыкарыстанай энэргіі і нават агрэсі. Графіяна Расіна апраунта ў якасцём для вершавой языкі, не выпускае з рук блузі. Сюжэтная з гульваюца і адкрытым кахасцівам раз-позва прывасмае спатканьку Марселіна ховае акацыяна з Фігаро, Фаншэрта — з "малельнік" Керубіна ў два метры ростам. Ды і завяршаецца камедыя, жанрава азначаная як "розгырыш у

дзвюх дзёях", зусім не хэпі-эндма: Расіна не даравала графу яго ўяўны адзюльгэр. "Пікавую даму" у ТЮГу ўваасотыла маладая маскоўская актэрыса і рэжысёр Ксенія Самадурава. Проза А. Пушкіна была далопнена фрагментамі лібрэта да аднайменнай оперы П. Чайкоўскага, створанымі братам музыканта Малдэстам. Тым вершы крытыкаваліся ячэч пры жыцці кампазітара, але музыка, па-праўдзе гейнаўная, перацягвае увагу на сябе, згладжвае некаторыя недарэчнасці. У цяперашнім жа спектаклі, пазначаным 12+, падлеткі могуць палычыць тым раскі пушкінскім, бо аўтарства Малдэста не адлюстравана ў аанатыі. Кідкась чорна-белага відэаішчы, выбеленыя твары артэстаў часам нагадваюць фота ранейшай маскоўскай "Беспасачнасьці", выраснай Ксеніяй які калянджа нуар. Але касішма куды больш вышпалітоўная — шкала, што даўка не ўсё дэталі чыюнацца з залы. Сцэнаграфія ж быццам пазычае на з "Фігаро": зноў перасоўныя дзверы, што сталі штапамам сучасных пастаўнак. Найбольш яскравым момантам застаецца выява самой Пікавай дамы. Гэтая герайна культае: адна наба абута ў чаравік, на другой — пуант, на якім перанасяць усё час прыўзнямаецца. Ды ўласна балетныя спробы узнікнуць хіба ў фінале.

Два новыя спектаклі расійскіх рэжысёраў з'явіліся ў Беларускім дзяржаўным акадэмічным музычным тэатры — "Герцагіня з Чыкага" і "Гульня гадана". А з красавіка тут кахасцяга гастрольнага імпэроўца да Дня аднаўлення — "Гора ад розуму" Калужскага абласнога тэатра драмы. Супрацоўніцтва развіваецца ў ішны бох: 29-31 сакавіка ў рамках фестывальнага паказу агрэсі "Залатой маскі" ў Маскве прайшлі паказаваны на прэмію спектаклі расійскіх тэатраў літлэк, у асобныя беларускія пастаўніччынакмі: "Рэвізор" з Пётэра-Валаска, "Тоголь. Трышчы" з Екацырына-бурга, "Паша" з Барнаўла.

Надзяе БУНЦЭВІЧ

СТУЖКА ЖЫЦЦЯ

Станіслаў Жукоўскі 1873 — 1944 гг.

Польска-рускі жывапісец беларускага паходжання, выбітны пейзажыст, адзін з самых яскравых прадстаўнікоў жанру канца XIX — пачатку XX ст.

1892 — 1901 гг.

Тамнае адзі ў Маскву, дзе ў якасці вольнага маладзёжнага паступае ў адукацыйнае жывапісецкае і скульптурнае інстытуты, якая біографія союснае пра гэтага

1906-я

Мастак часта бярэ дзіку ў перасоннік выставак і здабывае славу вышлямае лэамаста-іспрэсініста. Атрымаў званне ганаровага акадэміка жывапісецкага Санкт-Пецярбургскага імператарскага акадэміі мастацтваў.

1907 — 1917 гг.

Архітэктурнае правілае мастацкую адукацыю Шмат падарожняў па сярэдняй паласе Расіі, ствараючы карціны і эскізы прыроды і дзяржаўскай архітэктурны

1873 г.

Нарадзіўся 25 жніўня ў вёсцы Бядрынаўцы, што каля мястэчка Рось (Ваўкаўскі раён, Гродзенская вобласць) у сям'і шчынаў Кірыла Жукоўскага і Марыі з роду Вярбніц.

1889 — 1892 гг.

Бацька Станіслава дасла-добрае адукацыйнае дзіця, запісае будучага мастака на навучнае спачатку ў прыватную класічную гімназію Лягоўскага ў Варшаве, а затым пераводзіць у рэальнае вучылішча ў Беластоку.

Падчас навучнага ў Беларосту Станіслаў вывучае італьянскае жывапісецкае і завяршэннем злучыць забавуляе малеваннем, ілюстрацыямі выкладзў расійскі лэамастаў і майстар інтэр'ерама жывапісец Сяргей Юяен. Бацька аюнака яго закахаленне не падзяляе і якасці паараніць за непасрэчнасця часта аднае сына на вёску да паступаў.

"Нёман", 1895 г., Дзяржаўны музей выяўленчага мастацтваў Рэспублікі Татарстан

"Май", 1895-1896 гг., дом Жукоўскаў у мястэчку Старая Волля

Мікалай Касатін, Канстанцін Каров, Васіль Поленю, Ісак Левітан

"Пляцка", 1909 г., Дзяржаўны Музей мусеў, Санкт-Пецярбург

1897 г.

Мастак бярэ шлюб з сабрываю на вучылішчы Аляксандраў Іванавіч, яе постыч неаднойч з'яўдае ў пейзажы і інтэр'ерах Жукоўскага, але іх шлюб разарваўся ў 1916-м. З другой жонкай, сабай вучанкай Сабіі Каваскей, мастак ажаніўся ў 1917-м.

1917 — 1923 гг.

Развядзенне мастака не прыніў будучы ўраўнаважаным на справах азімы лэамастаў мастацтва. Ян сярняе зберажэнне гістарычнай архітэктурнай спадчыны, аднак пасля вистаў у Маскве паддаецца пад савецкую крытыку за сімбалі да дзяржаўскага лэамастаў. Жукоўскі страчыць палітычнае ўплыву і губіць, выстаны яго творчасці перастаюць паказаць. Матэрыяльнае становішча сям'і мастака пагаршаецца, і натарысы час, уцякаючы ад голаду, ён і сям'я імае ў Вітны (Кірэўская вобласць).

1923 — 1943 гг.

Жукоўскі эмігруе ў Варшаву, дзе на яго пейзажы і творчасць ёсьць пошты. Штогод мастак выдзірае на глендэры на Рэспублічанаму, дзе ішва карціны ў любімы жанрах. Часта надарвае роўныя малюны: Сасілаўскае паўвостраў, Памінае, Падарось, Рось, Гарнастаева, ілюа таксама зноўдасць адрастворанне ў яго карцінах. У 1932 годзе Жукоўскі выстэпленца ў крамлёўскай мастацкай ўстаноўцы. Шэрагокіх інтэр'ераў і крамлёўскіх Палесскі і Памінае ў пейзажы Жукоўскага прынеслі яму славу і ў Варшаве. У часы Другой сусветнай вайны падарываеце сумніў у варшаўскі падаромам, боў арыштаваныя натарысы не ўдзяліць. Варшаўскае паўстанне і трупы ў Прушайскі канцлагэр.

"Пікаўная тэраса", 1911 г., Тульскі музей выяўленчага мастацтваў

Шаноўнае спадарства, вы чулі, як размаўляюць на вуліцах нашы школьнікі, ад самых малых да выпускнікоў? Так, словы гэтыя далёка не высокага стылю. Больш за тое, ненарматыўную лексіку я пачынаю чуць у вышэйшых навучальных установах. І не сумняваюся, што ўсё — ад неписьменнасці. Яна пануе сёння не толькі ў інтэрэце, але нават на афіцыйных шылдаках. Прапаведнікі моўнага густу перасталі быць кіно, тэлебачанне... Шэры колер непазбежна нараджае колер чорны.

Начытанасць — рэч статусная Абавязковасць кніжнай тэрапіі

Вельмі трывожны сімптом! Мы перасталі чытаць. Неписьменнасць узвельзана ці не ў ранг дабрадзейнасці. Не хачу выкарыстоўваць аргумент пад рубрыкай “А вось у наш час...”. Не хачу, але прыліжэцца. А вось у наш час нават старшакласнікі спрабавалі чытаць “12 крэслаў” усеадна, следзім за бібліятэкарамі ды настаўнікамі чытаць на памяць кваліфі “Новыя зямлі”. Штосяні: адымаецца ў некаторай страйной сістэме выхавання. Мы развучыліся чытаць.

Я пазнаёміся дзіямі з малымі чалавекам, які ўвогуле не чуў пра Ільфу і Пятрова. Хавароба разумовай коснаязыкасці дельцына цяжка. Калі не здоледа сям’я і школа, надзея толькі на бібліятэкара. Рэспітэра тут адзіна: “Кніга да ежкі і пасля яе (мояна і падчас яе)” — пад абавязковасць наглядкам бібліятэчнага “тэрапеўта”. Але паспрабуй разабрацца: ці ўсё так з гэтым спосабам лячэння?

ПЫТАННЕ, ПЫТАННІ...

Руплівых бібліятэкараў у нас шмат. І многія хоць і на пенсіі, але працуюць. А вось паўнацэннай замены пакуль няма. І кадравая перспектыва — не акреслена. Малая спецыялісты зааказваюць у вялікіх гарадах, спрабуюць надзею ўладкавацца. Дарэчы, навукі маркетолога, атрыманьня ў “культурнай” ВНУ, пра гэтым вельмі дарэчыны.

Дык хто навучыць нас чытаць — удумліва, вынікова, з вялікай карысцю для розуму і гроднай мовы?

САМАЯ ЛЁГКАЯ ПРАФЕСІЯ

Хтосяні з вялікіх бібліятэчных начальнікаў калісці назваў мяне школьнікам. Маўляў, крыткусю спецыялістаў за тое, што няма ім і на пралі ў рабочы час. Нібыта якая дробязь. Дык вось, з такога “школьнікага” боку і наспрабую падпісці да праблемы з саркастычным ухілам.

Так, заробкі бібліятэкаркія, прама скажам, не надта вялікія. “Але пра мінімуме чытачоў устаноў можна ад-

чыняць праз раз, — вырашаюць некаторыя “алмыслоўцы”. — Урэшце, прапалка бульбы на ўласным гародчыку — таксама задача пераішанай важнасці”. І з колькасцю чытачкіх наведванняў у такіх гора-бібліятэкараў асаблівых пытанняў не ўзнікае. Знаваць сельскі аматар чытанья распаўсюду, што затрымаўся з вяртаннем кнігі, патэлефанавуў у бібліятэку паітэрэсці. А яго там сапуюкі: “Не хвалюйцеся, вашы кніжкі ў фармулары мя наана пераісцілі”. Так, на жаль, бывае: фіксуецца наведванне без наведвання.

Доўга спрачаўся са знаўцамі, ці павінен кіраўнік раённай бібліятэкі чытаць. Маўляў, яго асноўная задача сападарыць — мобію замінчыць, фарбу прыбачыць, рамонт правесці. Прычым тут тонкасі літаратурнага стылю Куналы і Коласа! Словам, пераканалі мяне, аднак не пераканалі! У кепскага кіраўніка, які не ведае, чым і для чы кіруе, і падначаленыя кепскія. Як думаецца, ці шмат такіх?

Сам бачыў калісці абвестку на двірках сельскай бібліятэкі: “Паехала ў райцэнтр на нараду”. Калі і наколькі — невядома. Вясковыя казалі, што не бачылі “кніжнай” кабыты амаль тыдзень. Для палобных бібліятэкараў цяперашні заробак занатда вялікі.

Калі не пагалжаецца, не маўчыце. Спрачайцеся!

САМАЯ СКЛАДАНАЯ ПРАФЕСІЯ

З падслуханага. “Мама, Аркадзь Гайдар у шанацянцаў гадоў камандаваў палком і заваўваў гаралы. А ты як была сельскім бібліятэкарам, так ім і засталася!” — “Лейка, сыноч, заваўваў розуму, чым гаралы!”

Заваўваў розуму вельмі складана. Уладкавадо: розуму чытацкія. Натуральна, для гэтага трэба мець свой. Інакш час. Нібыта якая дробязь. Дык вось, з такога “школьнікага” боку і наспрабую падпісці да праблемы з саркастычным ухілам.

Так, заробкі бібліятэкаркія, прама скажам, не надта вялікія. “Але пра мінімуме чытачоў устаноў можна ад-

чыняць праз раз, — вырашаюць некаторыя “алмыслоўцы”. — Урэшце, прапалка бульбы на ўласным гародчыку — таксама задача пераішанай важнасці”. І з колькасцю чытачкіх наведванняў у такіх гора-бібліятэкараў асаблівых пытанняў не ўзнікае. Знаваць сельскі аматар чытанья распаўсюду, што затрымаўся з вяртаннем кнігі, патэлефанавуў у бібліятэку паітэрэсці. А яго там сапуюкі: “Не хвалюйцеся, вашы кніжкі ў фармулары мя наана пераісцілі”. Так, на жаль, бывае: фіксуецца наведванне без наведвання.

А зараз я буду казаш пра дзіўныя рэчы. Паўнаватрасным вынікам бібліятэчных захаду павінана стаць уз’якіненне высокадасведчанага чытача. Ён на знешнім выглядзе вокладкі зможа вызначыць, добрая перад ім кніжка ці кепская. Ніжэй метафізікі ты німа, нават шымактрош правераны на практыцы. Такі чалавек ніколі не збытае “дасячэнні” фарамана з літаратурнымі перамогамі сапраўдных пісьменнікаў. Мова такога чытача пазбаўлена коснаязыкасці, яна лагічная і прыгожая... Гаворка, натуральна, пра ізалянага чытача. Але толькі такі абароніць грамадства ад маральнай катастрофы.

А зараз я буду казаш пра дзіўныя рэчы. Паўнаватрасным вынікам бібліятэчных захаду павінана стаць уз’якіненне высокадасведчанага чытача. Ён на знешнім выглядзе вокладкі зможа вызначыць, добрая перад ім кніжка ці кепская. Ніжэй метафізікі ты німа, нават шымактрош правераны на практыцы. Такі чалавек ніколі не збытае “дасячэнні” фарамана з літаратурнымі перамогамі сапраўдных пісьменнікаў. Мова такога чытача пазбаўлена коснаязыкасці, яна лагічная і прыгожая... Гаворка, натуральна, пра ізалянага чытача. Але толькі такі абароніць грамадства ад маральнай катастрофы.

“КАЧАЛКА” ДЛЯ РОЗУМУ

Чытанне мы развіваем дзеля развіцця начытанасці. Начытанасць, па маім меркаванні, — паказчык статусны. Гэта комплекс ведаў, на якіх грунтуецца светапогляд асобы: умненне думаць, сумняванна і супастаўляць. Так што бібліятэка — гэта “качалка” для розуму, а бібліятэкар — уладар розуму.

Незгойнага раіна з дзіянства. Гадоў у шэсьці я хацеў набыць кніжку, а трохай не было: бацькі будавалі. Маці прапанавала самому зрабіць. Не змог і набыць не купіў! І па сёння ўражанне такое, што сярод іншых тысяч правераных кніг не стае для лагічнай ачытанасці той адной, з дзіянства. Думаю, што жыцьцё маё было б іншым.

Навучыце мяне, калі ласка, чытаць!

Яўген РАГІН
Фота Мікалая КАСЦЮКОВА

Удумліва!

“Хто навучыць нас чытаць удумліва?” — задае пытанне паважаны Яўген Мікалаевіч. У адказ на яго непакоі — штодзённая пошта “Культуры”. Пагараем лісты — завітаем у бібліятэку.

■ Да 80-годдзя Хатынскай трагедыі ў філіях Смаргонскай раённай бібліятэкі прайшла агучная акцыя “І памяць сэрца гаворыць...”. У яе рамках адбыліся галзіны памяці, патрыятычныя ўрокі, прагляд відэафільмаў. А на кніжных выставах, аформленых да яе, піша Юлія Жук, загадчык адзела маркетынгу і сацыякультурнай дзейнасці, можна было пазнаёміцца з літаратурнай аб гэтай жудаснай трагедыі.

■ У Кобрыйскай цэнтральнай раённай бібліятэцы, паведамліла бібліяграф Святлана Курачка, памяць спаленых вёсак ушанавалі выставай “Нельга забыць — у імя мірнай будучыні”. Экспазіцыя складалася з двух раздзелаў: “Хатынь — вёска, якой няма і якая будзе існаваць вечно” і “Агнём вайны адзначаны: вогненныя вёскі Кобрыйшчыны”. Аметнасю выставы сталі краязнаўчыя матэрыялы, падрыхтаваныя бібліяграфамі устаноў культуры. Яны дазволілі наведвальнікам як мага шырэй пазнаёміцца з моральнымі старонкамі малой радзімы.

■ На Бераставіччыне, дзельціна Наталія Арлоўская, загадчык адзела інфармацыі і абслугоўвання дарослага і дзіцячага насельніцтва Бераставіцкай раённай бібліятэкі імя В. М. Кавалеўскага, прайшоў Тыдзень дзіцячай кнігі, трыдцатына прымеркаваны да вясновых каніюма, нават шымактрош правераны на практыцы. Такі чалавек ніколі не збытае “дасячэнні” фарамана з літаратурнымі перамогамі сапраўдных пісьменнікаў. Мова такога чытача пазбаўлена коснаязыкасці, яна лагічная і прыгожая... Гаворка, натуральна, пра ізалянага чытача. Але толькі такі абароніць грамадства ад маральнай катастрофы.

■ На пачатку года філіяль “Альхоўская сельская бібліятэка” распачала праект “Бібліятэка — тэрыторыя духоўнасці”. Адным з мерапрыемстваў у рамках праекта стала галзіна аднавання “Невычэрпныя крыніцы духоўнасці” з удзелам іерэя Мікалая Уцекалі, які служыць у мясцовым праваслаўным храме. Размова ішла і пра галоўны ключ духоўнасці — кнігу. Дарэчы, арганізавалі і кніжную выставу, на якой можна было даведцца пра апаветную літаратуру, каб пазней пазнаёміцца з ёй бліжэй. Таксама тосцем сустрачы ству ветран прашы Гензэдз Бужымскі, які ўзняў тэрапрапанавала самому зрабіць. Не змог і набыць не купіў! І па сёння ўражанне такое, што сярод іншых тысяч правераных кніг не стае для лагічнай ачытанасці той адной, з дзіянства. Думаю, што жыцьцё маё было б іншым.

■ На пачатку года філіяль “Альхоўская сельская бібліятэка” распачала праект “Бібліятэка — тэрыторыя духоўнасці”. Адным з мерапрыемстваў у рамках праекта стала галзіна аднавання “Невычэрпныя крыніцы духоўнасці” з удзелам іерэя Мікалая Уцекалі, які служыць у мясцовым праваслаўным храме. Размова ішла і пра галоўны ключ духоўнасці — кнігу. Дарэчы, арганізавалі і кніжную выставу, на якой можна было даведцца пра апаветную літаратуру, каб пазней пазнаёміцца з ёй бліжэй. Таксама тосцем сустрачы ству ветран прашы Гензэдз Бужымскі, які ўзняў тэрапрапанавала самому зрабіць. Не змог і набыць не купіў! І па сёння ўражанне такое, што сярод іншых тысяч правераных кніг не стае для лагічнай ачытанасці той адной, з дзіянства. Думаю, што жыцьцё маё было б іншым.

Вера НІКАЛАЕВА

Вучань — адбітак педагога

Авалодаць азамі мастацтва пры пэўных здольнасцях кожны ахвотны. А развіцц і ўдасканаліць іх дапамагаюць спецыялізаваныя школы. Нясвіжская дзіцячая школа мастацтваў дзейнічае з 1998 года. Як там наладжаны вучэбны працэс?

Сёння ў дзіцячай школе мастацтваў займаюцца 325 чалавек. Як распавядае дырэктар устаноў Яўлія Туркова, дзейнічаюць чатыры напрамкі: музычны, харэаграфічны, выяўленчы, тэатральны. Дзеці могуць выбраць сабе па жаданні любы.

Дарэчы, з 1957-га школы была толькі музычная. Першы дырэктар Іван Троська скончыў кансерваторыю, шмат працаваў над творчым працэсам навучання, пісаў музыку, песні. Адзін з класаў па тэорыі музыкі носіць яго імя.

Зараз найбольшай папулярнасцю ў навучэнцаў карыстаюцца гітара і фартэпіяна. Есць магчымасць займацца дадатковым інструментам, што прадугледжана вучэбнай праграмай. Актэнт робіцца на калектыўнае музыцыраванне. Створаіны дзіцячы ансамбль народных інструментаў пад кіраўніцтвам Аляксея Буглая. Скрыпачы займаюцца з педагогам Святлавай Ярмак, гітарысты — з Ларысай Астрэйка. Баяністаў рыхтуе Уладзімір Гурыч, трубачоў — Леанід Чарноў.

“ПРАМЕНЬЧЫК”, “ОНИКС”, “РАПТАМ”...

Галасістыя дзеці спяваюць у хоры “Праменьчык”. Асобна варты адзначыць узорны танцавальны калектыў “Онікс”, яго юныя таленты шмат разоў прывозілі дыпломны міжнародных і рэспубліканскіх конкурсаў. Сёлетня “Онікс” паспяхова ўдзельнічаў у нацыянальным адборачным туры Міжнароднага танцавальнага праекта Dream

Dance Fest XXXII Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”. Мае свае поспехі і тэатральны калектыў “Раптам”.

Нямала ў школе таленавітых мастакоў, якія пастаянна ўдзельнічаюць у творчых конкурсах і пленэрах. На базе мастацкага аддзялення штогод праводзіцца конкурс-пленэр юных мастакоў імя Міхала Сеўрука. Работы будучых паслядоўнікаў Марка Шагала і Міхала Савіцкага нярэдка выстаўляюцца на гарадскіх святах для мерапрыемстваў і прыцягваюць увагу людзей розных узростаў.

325

навучэнцаў налічвае Нясвіжская дзіцячая школа мастацтваў

ЯК РЕАЛІЗАВАЦЬ СЯБЕ?

Пра метады выкладання расказаў дырэктар ДШМ Яўлія Туркова: — У нас вядзецца металычная работа сярод настаўнікаў па асаенні сучасных падыходаў, дзе абмен досведам, дзідэа адкрытыя ўрокі. Вопытная настаўнікі бяруць шэфства над малымі. Кіруюцца металыкай вядучых спецыялістаў, даём магчымасць вучням рэалізаваць сябе. У кожнага інструмента свая спецыфіка: пастаноўка рук, гукавыяленне. Педагог выяўляе індывідуальныя асаблівасці вучняў, а наша агучная задача — раскырціць іх здольнасці ў поўнай меры, стварыць для гэтага неабходныя ўмовы ды апраўць налезі бацькоў на поспехі сыноў і дачок. Важна любіць дзядзі і радавацца іх дасягненням.

Мы імкнёмся, каб хлопчыкі і дзядзі частей выступалі не толькі ў школе, але і на сцэнічных пляноўках горада. Штогод у канцы красавіка праводзім у раённым Цэнтры культуры справаздачныя канцэрты, што пацягвае і мабілю нашых вучняў. Каб дзіця ўпэўнена сабе адчувала, патрэбна вялікая і карпатлівая праца, трэба быць прыкладам, прафесіяналам сваёй справы, тады і вучні будуць цягнуцца за намі. Бо вучань — гэта адбітак педагога.

ЕСЦЬ КІМ ГАНАРЫЦЦА

Выкладчыкі Нясвіжскай ДШМ падтрымліваюць цесную сувязь з бацькамі навучэнцаў. Запрашаюць іх на ўрокі, на канцэрты ў школу. У акавай зале выступаюць не толькі навучэнцы, але і сталічныя артысты.

Многія выпускнікі дзіцячай школы мастацтваў працуюць у ёй жа па сваёй спецыяльнасці.

Выпускнікі ДШМ пасля падытэўкі ў сярдніх і вышэйшых навучальных установах працуюць ва ўстановах культуры. Так, Антон Беранзёў — выкладчык у Баранавічым музычным каледжы, Ларыса Жук — у Мінскім музычным каледжы імя Глінкі, Аляксеі Андрасік — настаўнік Аношкаўскай дзіцячай школы мастацтваў і кіраўнік знакамітага ўзростага ансамбля “Аношкаўскай музыкі”.

Педкалектыў школы мастацтваў працуе над захаваннем традыцый, пастаянным удакладненнем вучэбнага працэсу і над ўласным творчым ростам. Для гэтага ёсць і жаданне, і магчымасці.

Раіса ХВІР, вучыца На фото вынік Нясвіжскай дзіцячай школы мастацтваў

Кнігі, вартыя ўвагі

“ВАЛЕРІЙ ШКАРУБА. ВАЛЕРІЙ ШКАРУБА. VALERY SHKARUBA”. СЕРБІЯ “СЛАВУТІЯ МАСТАКІ 3 БЕЛАРУСІ”

Што? Цыкл невялікі, але змястоўных выданій сумеснага праекта Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі і выдавецтва “Беларусь” папоўніўся яшчэ адной перлінай: пабачыў свет міні-альбом Валерыя Шкарубa, выбітнага мастака, творы якога знаходзяцца і ў сталяй экспазіцыі Нацыянальнага мастацкага, і ў іншых музеях свету, і ў прыватных калекцыях. Кніга апавадае пра творчы шлях мастака, багата ілюстраваная працамі — больш за 70 работ. Тэкст друкуецца на беларускай, рускай і англійскай мовах.

Хто? Аўтар тэксту і складальнік — Валерый Жук, доктар мастацтвазнаўства, прафесар. Аўтар ілю і каардынатар праекта — Уладзімір Пракашюк, генеральны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь, кандыдат мастацтвазнаўства, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь.

Каму? Выкладчыкам дзіцячых школ мастацтваў, кіраўнікам гурткоў малаваня, аматарам мелытаўнага пейзажнага жывапісу і беларускага мастацтва наогул.

“НАВАРУДЧЫНА. ЛІТАРАТУРНАЕ ГНЯЗДО БЕЛАРУСІ”. АЛЕСЬ КАРЛЮКЕВІЧ

Што? Гісторыка-літаратурны партрэт Навагрудчыны, старажытнага краю, багатага на таленавітых людзей прыгожага пісьменства. Пад адной вокладкай сустракаюцца класікі і сучаснікі, так ці іначэй звязаны з навагрудскай зямлёй: Адам Міцкевіч, Вячаслаў Чамырскі, Данута Бічэль-Загнетва, Андрэй Калыпа і інш. Літаратурнае краязнаўства ў дзеянні.

Хто? Алесь Карлюкевіч, краязнаўца, журналіст, пісьменнік. Каму? Бібліятэкаркам, вучням і настаўнікам агучнаадукацыйных школ, студэнтам і выкладчыкам каледжаў ды інсттутаў, тым, хто цікавіцца асобамі беларускай літаратуры і яе гісторыяй.

Андарэй КРАСЦІК

Гэтыя выданні вы можаце знайсці ў сваёй бібліятэцы, кнігарнях або замовіць на сайце “Акадэмікнігі” з дастаўкай па Беларусі.

Каранаваная прыгажосць

З першымі вясновымі пронямі пачынаюць красаваць не толькі кветкі. Канец сакавіка заўсёды асацыюецца з правядзеннем самага чаканага конкурсу прыгажосці ў сталіцы. Сялета, каб памагання за тытул “Міс Мінск – 2023”, на адборачным этапе прыгажуні мусілі адпавядаць дакладным патрабаванням: прывабная знешня далазень, узрост ад 18 да 24 гадоў, рост не ніжэйшы за 172 сантыметры. У фінальны тур прайшлі 20 дзяўчат, якія, на думку журы, найлепш прэзентавалі сябе на кастынг. Газета “Культура” стала сведкай яркага фіналу конкурсу і дзеліцца сваімі ўражаннямі.

Надзея Тоўсцікава, пераможца конкурсу “Міс Мінск – 2023”

У мінулыя пятніцу ў Палашы Рэспублікі алёбусы сапраўды свежэй раўт, бо і гасці, запрошаныя на гламурнае мерапрыемства, імкнуліся выглядаць апапедна. У зале панавала атмасфера чакання чагосці грандыёзнага, каля трох тысяч месцаў былі заняты сваякамі ўдзельніц, групамі падтрымкі, а таксама знайомымі нацыянальнай прыгажосці. Самыя неадрывліва глядзці сваімі гучнымі апладысмантамі спрабавалі наблізіць пачатак шоу, а самі фіналісткі з заміраннем сэрца чакалі яго за кулісамі.

Мерапрыемства складалася з некалькіх дэфіле з канцэртным суправаджэннем. Канкурсанткі прадэманстравалі пяць вобразаў: народны касцюм, спартыўная і ваенная формы, купальнікі і вечаровыя сукенкі. Выпрабаванні для дзяўчат пачаліся залюбо да выхату на сцэну: на працягу месяца прыгажуні правяралі сябе з розных бакоў і паспелі наваздаць інтэрнаў для дзяцей са слабым слыхам, прытулак для жывёл, Тэатр лялек, новае сталовае метра, Цэнтр дэмакратыі і нават Палац Незалежнасці.

Аб прыездзе падрыхтоўкі, складанасці падчас конкурсу і сваіх дасягненнях расказваюць удзельніцы праекта “Міс Мінск”.

КАЦЬРЫНА КАВАЛЁВА, ФІНАЛІСТКА КОНКУРСУ “МІС МІНСК – 2023”:

— Пра конкурс я давелася ад намесніка дэкана майго факультэта. Башкі падтрымалі, і я вырашыла зрабіць крок у невідомасць — запісалася на кастынг. Як толькі апынулася ў Нацыянальнай школе прыгажосці, зразумела, што гэтае месца мне да душы. Нават не чакала, што прайду на другі этап — дэфіле ў купальніках. Пасля яго заставаліся яшчэ гутакра з журы і дэфіле ў вечаровых сукенках. На апошнім рубжы ачула зусім іншы ўзровень, бо нас засталася не так шмат. Чаму я прайшла ў топ-20? Леппі спытаў у журы, бо, па адчуваннях, і сапраўды выбралі лепшых з лепшых.

Да гэтага я ніколі не ўдзельнічала ў конкурсах прыгажосці, але так атрымалася, што сялета вырашыла паспрабаваць свае сілы ва ўніверсітэцкім конкурсе “Міс МДУ”, у якім стала пераможцай. Даводзілася сумяшчаць падрыхтоўку да абодвух мерапрыемстваў, аднак вынік мяне вельмі прадэсваў.

Калі казаш пра “Міс Мінск”, то самымі працаёмкімі былі пачатак і канец падрыхтоўкі. Калі мы прайшлі на першую рэпетыцыю, то нават не ўмелі правільна дэфіраваць па сцэне, таму нам дапамагалі сапраўдныя прафесіяналы. На жаль, не абыходзіліся без траўм. На адной з рэпетыцый я ўпала са сцэны, калі мяне аслепіў пражэктар. На часце, абыходзіла без сур’ёзных пашкоджан-

няў, але на фінале давалося выкарыстоўваць усе б’юці-сроккі, каб замаскіраваць сцяг на назе. Дарчы, перад выступленнем два дні запар мы рэпетыравалі па 12 гадзін.

На працягу месяца мы не толькі рыхталіся па сцэне, але і набывалі ў розных цікавых месцах. Падчас кожнай паездкі я адчувала неверагодныя эмоцыі, бо ў такіх установах раней не была. Самай запамінальнай падзеяй стала наведванне школы-інтэрната для дзяцей з парушэннем слыху. Гэта цудоўная дзеці! Настолькі актыўныя, жыццяраласныя і ўмешлівыя. Менавіта яны навучылі нас некаторым фразам на мове жэстаў. Я зразумела: каб камунікаваць з такімі светлымі хлопчыкамі і дзяўчынкамі, мне варта толькі вучыць іх мову. Паколькі я лінгвіст, гэта стане для мяне звычайнай задачай, таму ў хуткім часе пачну занадва іх вывучэннем.

У нашым цудоўным дзівовым касцюмце склаўся самыя цёплыя адносіны, якія толькі можна ўявіць. Не адчуваўся канкурэнцыя, а толькі падтрымка. Дапамагчы належаць сукенку, напярвы мажыць прычоску — без праблем. Усе вельмі вясёлыя і лёгкія на ўздзе, таму ў перапынках мы спявалі песні, гулялі ў “Аліксе” (настольная гульня). З некаторымі дзяўчытамі ў мяне ўнікалі сапраўдныя сяброўства. Не чакала на палобным конкурсе знайсці настолькі роднаснага душы, з якімі маю кантакты дагэтуль.

З дзяцінства я займалася ва ўзорным ансамблі танца “Асарш”. Але доўгі час з п’юньных прычын не выступала і неверагодна сумавала па сцэне. За кулісамі я заўсёды ачуваю “ман-драж”, асабліва ў першыя хвіліны, калі публіка збіраецца, але святло яшчэ не згасла. Ты чуюш шум залы, апладысменты глядачоў, і вядома, гэта выклікае хваляванне. Але гадоўнае перад выхадом на сцэну — зрабіць глыбокі ўдых і першы крок.

Дзень фіналу быў вар’яцкім, але я адчувала вялікую падтрымку з боку блізкіх і сяброў. Магчымасць выступіць на такой слаўнай сцэне перад вялізнай публікай выпадае ці не раз у жыцці. Трэба лавіць кожны момант, пражываць яго напоўніцу і зараджаць іншых людзей сваёй энергіяй! Ачула сапраўднае чароўнасцтва, а ўвесь канцэрт прайшоў як адным дыханні. Вядома, я ўдзельнічала з мэтаў перамагчы, аднак не менш важным для мяне аказаўся ўвесь працэс і шлях. Ты ловіш рэакцыю залы, слухаш являе думачы і з захвапеннем думаеш: ніжжэ я частка ўсяго гэтага! Нягледзячы на тое, што я не выйграла ні ў адной з намінацый, шчыра ўзрадалася за ўсіх пераможцаў, асабліва за маю сяброўку Надзю!

“ На мне зараз ляжыць вялікая адказнасць перад людзьмі, якія мяне выбралі, якія за мяне перажываюць і неапоўнілі. Я зраблю ўсё, каб нічо не ўсунуліся, што ганаровы тытул атрымае годная дзяўчына. З вялікай адказнасцю буду несці гэты тытул і рабіць для краіны ўсё, што ў мяне сілах.”

Катрына Кавалёва, фіналістка конкурсу “Міс Мінск – 2023”

“ Мой самы любімы выхад — у народных касцюмах. У мінулым я танцавала народныя танцы і на конкурсах была рада ўсім апынуцца ў тым антуражы. У дадатак да ўсяго першае дэфіле было “адкрываеца”, а гэта шанец зазвычай пра сябе і зладзіць кантакт з глядачом.”

“ Узнагароджанне пераможцаў конкурсу “Міс Мінск — 2023”

НАДЗЕЯ ТОЎСЦІКАВА, ПЕРАМОЖЦА КОНКУРСУ “МІС МІНСК – 2023”:

— На кастынг я прайшла з вярзным усведамленнем: хачу данесці да людзей тое, што дзяўчына можа быць прыгожая і знешне, і душой. Да гэтага брала ўдзел у розных конкурсах прыгажосці. Стала фіналісткай спаборніцтва “Каралева Ясна БНТУ — 2020”, але, на жаль, з-за пандэміі мерапрыемства адмянілі. Таксама мне пашанцавала перамагчы ў конкурсе Miss Viva Brnslav — 2021.

Падчас падрыхтоўкі да “Міс Мінск” больш за ўсё мяне ўразіла “Фаўна горада”. Мы ў адказ за тых, каго прыручылі, але, на жаль, шмат людзей не навуць адказнасці за свае ўчынкі, што засмучае. Гэтая паездка налоўта застанеша ў маім сэрцы, я збіраюся і далей дапамагчы братам нашым меншым.

Што тычыцца канкурэнцыі, то яна не адчуваўся. Наадварот, панавала вельмі сяброўская і прыязная атмасфера ў нашым калектыве. Кожная з дзяўчат гатова была прайсці на дапамогу нягледзячы ні на што. Мы настолькі здружыліся, што сталі маленькай сям’яй.

Адзіны складаны момант падчас падрыхтоўкі да “Міс Мінск” — гэта шматгадзінае хаджэнне на абшасх. На працягу заставаліся вельміна бальчоныма мазалі, апунавалася стомленасць.

Хваліванне прысутнічала на генеральных прагонах, а менавіта ў дзень фіналу я проста расслабілася і паказалі тое шоу, якога ад нас усе чакалі. Усё, што вы ўбачылі на сцэне, — вынік не толькі нашай працы, але і работы вялізнай каманды. Насамрэч у апошні дзень я адчувала нотку суму, бо завяршалася вядома частка майго жыцця.

Калі пачаўся пераможчы праект, я пачула свой пумар і прызвічча, ура мяне завіравалі неверагодныя пачуцці і эмоцыі. Я была настолькі шчаслівая, што не змагла стрымць свае слёзы і радасць. У зале прысутнічалі мае бацькі, і я зразумела, што яны могуць многа гарарыцца.

На далены момант я ў роздумях: ці гатова прымашь удзел у конкурсе “Міс Беларусь”? Паколькі гэта зусім іншы ўзровень, падрыхтоўка да конкурсу павінна быць каласальнай. Але я алчуваю, што гэта будзе неверагодны досвед і паспрабаваць пераадолець новыя складанасці і змагу!

Зазірнуўшы ў залісе конкурсу прыгажосці, мы ўбачылі яго зусім нечаканы бок: тут знаходзіцца сапраўдны сяброў, без стомы рэпетыцыю, займаюцца длабрачынасцю і асветай. Пянішэ “прыгажосці” трансфармавалася і набыло новыя грані. Тронд на натуральнасць набірае абароты, і акрамя знешняй аглянавеша талант, зрудыныя ды сіла характарау.

Настасся ЮРКЕВІЧ Фота Ташыня МАТУСЕВІЧ

Узнагароджанне пераможцаў конкурсу “Міс Мінск — 2023”

Рунь чужога грунту свой

Гэта алюзія на Скарынавы словы дакладна перадае пастулат, якога трымаюцца ў Мінскім дзяржаўным мастацкім каледжы імя А. К. Глебава. Ведаць, помніць і зберагаць набыткі мінулага. Аб гэтым расказвае выстава праект “Глеба”, што адкрыўся дзямі ў Нацыянальным цэнтры сучасных мастацтваў. Экспазіцыя завяршае шырокае святкаванне 75-годдзя каледжа.

Установа адукацыі адзначыла юбілей і размахам. Цягам 2022-га адбыліся калектывныя выставы выпускнікоў у Нацыянальным мастацкім музеі і выкладчыкаў у Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага. На адным — бурны вясеньскі абшар з рэліктамі сосклых кукурузных сідэбляў і пачаткаў, на другім — сакавіта-залеўная рунь. Гэтая частка праекта стала спробай параважашь пра жыццёвае кола, пра іштогадзіныя змены ў кожнай клетачцы любові, арганізма і, натуральна, пра важнасць якаснага “будаўніча частка матэрыялу” асобы. Тобок досведу папярэднікаў, калі расшыфроўваць іншасказ мастакоў.

А яшчэ паспрыяе згуртаванасць. Аб гэтым — буйны калаж “Асцяродзе прахычанага”, што паказвае будні каледжа. Дарчы, калектывна праца. Побач адманструюцца вялізны павук-абярэж, яшчэ адзін арт-аб’ект, што закрэпае розныя аспекты пераеманасці традыцый. У ім заліццята саламаньны секцыі чаргуюцца з пластыкавымі чаронага ды чырвонага колеру. Чым не палмурак для дыскусу аб сучасным працягненні старадаўняга рамяства?

ШТО ХАВАЕ ЗЯМЛЯ?

Асобная частка выставы прысвечана асэнсаванню старадаўняга абраду “Ваджэнне і пахаванне стралы”, які раванага на ўміласціўленне прыроднай стыхіі — мананкі-стралы. Ладзяць яго на саркавыя дзень пасля Вялікадні, калі праваслаўныя

СЛІКВАННЕ АД КАРАНЁЎ

У цэнтры залы размешчаны шыканы куб з вертыкальным разрэзам глебы. Нека-

вернікі адзначаюць Ушэсце Гасподняе. Удзельнікі абраду закупаюць у зямлю на жытнім полі лямку з саломы і ўсялякую металічную драбязу (напрыклад, гузікі ды манеты), прамаўляючы магчымыя формулы.

Выпускніца каледжа, а цяпер выкладчыца Ташыня Савік у сваім інтэрактыўным творы запрашае гараджан нібы аднавіць рытуальную практыку. Аўтарка прапануе абраць упалаваны прадмет са скарынак старых пшэўкі ды ключоў і прыліпіць яго да магнітнай дошкі, якая сімвалізуе пласт зямлі. Не забудзьцеся загадаць жаданне! У серыі з сямі работ (“legur”, “renes”, “cor”, “medulla”, “pulmo”, “stomachum et pancreas”, “intestinum”) мастачка звяртаецца да ўлюбёнага металу дэканструкцыі і нібы разбірае на фрагменты — мноства аб’ектаў, падобных да аскепкаў вялізнай пасудзіны, — цэльную выяву ўнутранай будовы чалавека. Сарца, ныркі, страўнік...

Але гаворка хутчэй пра ментальнасць, а не пра структуру арганізма. Своеасаблівыя анатамічны канструктар наводзіць на роздум аб самавядомасці і складаных ілэнтыхнасці.

ГУЛЬНЯ З КЛАСКАМІ

Аўтары выдатна выявілі ідэю балансу паміж павагай да мінулага і прагай новага. Да прыкладу, самы вялікі экспанат — жывапісны пры-

Фрагмент экспазіцыі

Праз усю экспазіцыю праходзіць ідэя павязі каранёў ды крон, пераеманасці традыцый — як агульнакультурных, так і непасрэдна парадкаў мастацкай школы.

свечэнне народнаму мастаку, чыё імя носіць каледж. Толькі зрабіў вуліні не парадны партрэт Аліксея Глебава ў акадэмічных канонах, а смяшліва-сур’ёзную работу ў стылістыцы поп-арту з пазнавальнымі партрэтамі кантрам, шматкроў паўтаранымі, і крыху спрошчанымі формамі. Шытата ўорхалаўскай Мэрылін? Праўда, без кіслотных колераў. Паствашце скульптара на месца кінакрэйці — ці то проста гульня, ці то ірачынае супастаўленне савецкага афіцыйнага мастацтва з заходняй масавай культурай. А мо канстатацыя

Пра жаданні наведвальнікі экспазіцыі можа выступіць у ролі рэфэры па ўважым арт-батале. У адной з залаў побач прастанулены сем жывапісных экспанатаў чэрагатакурнікаў. Сем ракурэў алінопа пастаноўкі. Вызначайце свайго фаварыта.

Данііл ШЫЙКА Фота Ташыня МАТУСЕВІЧ

Дэтэктывы з архіва: фальшыўкі ды іх гісторыі

Навошта шляхта падрабляла свае радаводы

Юрый Глінюк

Архіў у нашым уяўленні — крыніца неабвержных дакладных ведаў. Аднак сховішчы змяшчаюць і нямаля фальшывак. Як дазнацца, што гістарычны дакумент, дадзаны XVI стагоддзем, насамрэч стварылі ў XIX-м — прымчы з канкрэтнымі карыслівымі мэтамі? Для наменіска заглядчыца адрэзае навукова-даследчы і публікацыйны дзейнасці Яўгена Глінюка гістарычнага архіва Рэспублікі Беларусь Яўгена Глінюка выяўленне такіх падробак — справа тэхнікі. Мы гутарым з адмыслоўцам, чаму 80% беларускіх шляхецкіх родаў не грэбавалі фальсіфікацыяй і паводле якіх прыкмет сёння можна выявіць старадаўні махлярню на чыстую ваду. Натэрнальна, закранаем і культурны аспект падобных злчыстваў.

— Ші ёсць нейкі адрок на пытанне, калі на беларускіх землях з'явіліся першыя фальшывыя дакументы?
— Думам, неўзабаве пасля з'яўлення пісьменства, але пра іх не захавалася звестак. Самая старажытная падробка, звязаная з беларускімі землямі і вядомая навукоўцам, — «Скрутка Яраслава». Напрыканцы XV стагоддзя праслаўлены іерарх падлі влікума князю Аляксандру дакумент, які перадаваў і правы, нібыта наддзеныя самім Яраславам Муладым яшчэ ў XI стагоддзі. І хадзі гэта важны помнік пісьменства і юрыдычнай думкі, які сапраўды адрэаваў старадаўнія правы царквы, навукоўцы лічыць, што да знакамітай асобы ён не мае ніякага дачынення.
— У нашым архіве ёсць перамент з вельмі цікавай гісторыяй. На пачатку XVIII стагоддзя знакаміты Любавіцкі манастыр спрабаваў за землі з магутнымі суседзямі — у тым ліку і Радзівіламі. Манаші сьвідравалі, нібы адзін бярэын з Вальні яшчэ ў 1521 годзе падаваў прапісаны надзел манастыру, і нават паказвалі алпаведны дакумент. Аднак пры навуковым даследаванні дакументальнага помніка мы выявілі, што гэта фальсіфікат.

Літаратурныя або мастацкіх фальшывак пакуль не выяўлена. Звычайна мэты былі досыць прыземленыя — пацвердзіць нейкі маёмасны правы або даказаць дваранскае паходжанне.
— Аднак шляхецтва — гэта ж таксама фактар прэстыжу...
— Не толькі — прынамсі, у XIX стагоддзі. Шляхты, якая не праходзіла разбор, распачала ў 1831 годзе царскай уладай, пераводзілі ў саслоўі аднаворшаў або нават сялян. Гэта азначала не толькі большыя падаткі і меншыя правы, але таксама і рэкрутскі набор. Да ўсяго недаранкі не мог валодаць маёмасцю, нават калі яны ў яго былі. Нічога не заставаўся, як нейкую прашчы ўпадзены, бо і аднаві маці. І таму асноўны масіў падробак мы знаходзім у справах, якія тычацца разбору шляхты. У яго тую фармілікацыя дакументаў на нашых землях набыла папраўдзе «прамысловы» маштаб.

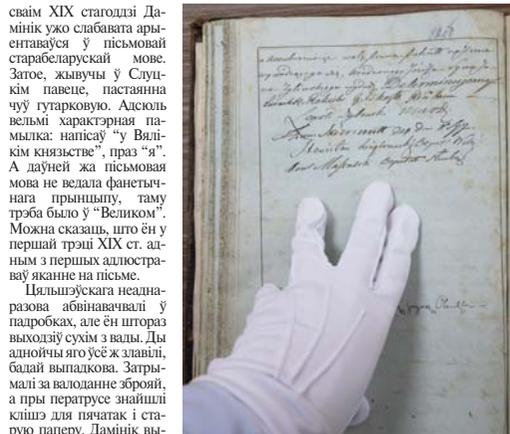
ментальна гэта пацвердзіць, і тут свае паслугі прапаноўвалі спецыяльна навучаняныя людзі — зразумела, зусім не задарма. Адмыслоўцы былі гатовыя забяспечыць старымі дакументамі (дагаванымі часам ажню XV стагоддзем) нават тыя, чыя белныя роды нічым насамрэч не валодалі.
— Наколькі гэтая з'ява была распаўсюджана геаграфічна?
— Хадзіла пагалоска, што Мінск — сталіца фальсіфікатараў. Але ж свае майстры падробак прапавалі бадай у кожным губерніскім гордзе і нават у некаторых павятовых. Сярод лідаў — Літа і Слуцк. Што Шчырава, часта гэта былі самі супрацоўнікі дваранскага сходу, у чыя абавязкі ўваходзіла працаваць дакументамі на разбор шляхты.
— Скажам, у Мінску сапраўдны сходу быў Міхал Гаўсман. Паводле паходжання, мабыць, немца — але дакладна скажаць не магчыма, бо свой радавод Міхал таксама сфальсіфікаваў умяцэт. Тое, дарчы, зваралася досыць часта — у вількі жаль для інершаіх даследчыцаў. Шчырава Гаўсман на гэтай нізе амаль чэўрні стагоддзі, і ніхто яго не змог выкрыць. Прычым шчыраваў настолькі паспяхова, што пабудавалі сабе прыгожую камінію ў самым цені Мінска — у раёне цэнтры Гаталаўскага тэатра.

— Але чаму не было даведзена сумненна? Мабыць, таму, што дакументы некалі згралі?
— У большасці выпадкаў падробкі для гэтага дакументаў проста не існавала ў прыродзе. У Расійскай імперыі былі доволі строгія крытэрыі прыналежнасці да дваранскага саслоўя. Скажам, чалавек мусіў мець свой маіткан — тут адразу ўяўляецца вядомы з рускай класікі пан з бэліччу прыгонных. Але абсалютная большасць нашых шляхцічаў — па некаторым папаліках, ажню 80—90% — гэта людзі зусім не багатыя. Яны часта не тое што прыгонныя, але нават і ўласнай зямлі не мелі ды арандаваў яе ў магнатаў. А таму прывілавам расійскага дваранства не аздавалі.
— Аднак у законе быў адзін прагал. Ты мог прэтэндаваць на дваранства, калі твае прокці валодаі па працягу трох пакаленняў. Заставалася толькі даку-

ментальна гэта пацвердзіць, і тут свае паслугі прапаноўвалі спецыяльна навучаняныя людзі — зразумела, зусім не задарма. Адмыслоўцы былі гатовыя забяспечыць старымі дакументамі (дагаванымі часам ажню XV стагоддзем) нават тыя, чыя белныя роды нічым насамрэч не валодалі.

Гербовік Беларускай шляхты

Кніга пратаколаў Мінскага дваранскага сходу за 1812 год

Наогул, гэта карпатлівая, але вельмі цікавая праца, падобная да дэтэктыўнага расследавання.

фесіянал ніколі не выявіць фальшыўку. Сярод тых, хто фальсіфікаваў дакументы, былі несумненныя таленты каліграфі. Алі іх патрабавалася шмат умения, практыкі, смеласці — бо пакаранне зачала суровае.
— Аднак сады губернскага сходу дакументы павіны былі заварыцца, куды больш неперарука і прафесійная камісія ў Санкт-Пецярбургу. Ну, і там не маглі выявіць фальшыўку.
— Супрацоўнікі Герольды мала разбіраліся ў тузійшых разліях — фаміліях, маіткан, пасадках. У Пецярбург трапіў шчыль валь палер з усёй імперыі, таму праваралі зазвычай даволі фармальна. Зразумела, дакумент маглі завярнуць, калі з яго вынікала, што сын нарадзіўся раней за бацьку — а такія яліны фальсіфікатары дапускалі. Скажам, у адной падробцы, датаванай 1690 годам, згадваецца Яўдэя мемуарыста Марціна Матушэвіча, хадзі ён з'явіўся на свет толькі праз 25 гадоў. То-бок атрымаўся часавая расінхранізанія на пару пакаленняў...
— Але ў цэлым у Герольды нарта не прызірвалі. Часам паліцоўнікі больш грунтоўна бы змывалі старое чарніла, каб напісаць новы тэкст паверч.
— Што да почырку... Былі влікі майстры, якія літаральна налі на такіх падробках руку. Сучасны навуковец зразумее, што гэта імітацыя, але непра-

80% шляхецкіх родаў падавалі фальшывыя дакументы. Гэта, дарчы, тычыцца і сваёку яшчэ аднаго нашага класіка — Луізівічу. Як вядома, галіна, да якой належаў сам Янка Купала, дваранства не дала, а вольныя ліні роду некай даў рады.
— Зноў-такі, трэба разумець, што яны былі несумненнай шляхтай — прынамсі, для шляхецкай супольнасці нашых земляў. Фальшывыя паперы спатрэбіліся, толькі каб пераадолець неапапаванасць існых дакументаў расійскаму заканадаўству. Хадзі бывала, канешне, што ў дваранства імяніска прасачыцца хваціць сяліне або мяшчане.
— А калі ўрошце выявілася, што такі вальны масіў дакументаў — несапраўдны?
— Яшчэ на пачатку XX стагоддзя вядомы гісторык Іван Спіргі працаваў са старымі судовымі кнігамі ў Віленскім цэнтральным архіве старажытных актаў. Менавіта з такіх частак частамо выкарывалі сапраўдныя арыхі, уключаючы падробленыя. Спроты вызначуць куды дакументы, што былі, на яго лумку, сумнеўнымі. Тады падобная праца з'яўлялася не проста інтэлектуальным высілкам — дваранскі статус яшчэ меў рэальную вагу. Трэба прызнаць, што гісторык знайшоў далёка не усё. Скажам, вольны дакумент (паказвае) таксама фальшывыя, можна не сумнявацца.

— А чаму? Як валь улада вызначыць?
— У далёкім выпадку тое не так і проста. Трэба ведаць і пазнаваць почырк фальсіфікатараў. Падобных аднаміслоўцаў не нарта шмат, і канкрэтна гэты мне ўжо знаёмы. Магстар, імя якога мы, на жаль, не ведаем, працаваў у свой час вельмі плённа. Іячэ можна вызначыць падробку па нумарацыі, якай у такіх кнігах была скарэная. Калі нумар зроблены іншым чарнілам, гэта выклікае падазрэнні.
— Да ўсяго, калі дакумент уклесны пазней, гэта добра вільш. Плос колер паперы, афармленне... А самы проты варыянт праварчкі — па подлісах. Вось, напрыклад, сапраўдны аўтограф Юзафа Валадкавіча — рука ў шлях-

— Ціпер паходзіць са шляхецкага роду зноў стала прэстыжна, таму многія «раскопаюць» у архівах свае карані. Можа, і сучасныя падробкі ўжо з'явіліся?
— Ціпер з гэтым куды перамент знойдзец, ды і зробіць уклеску ў судовыя кнігу нашы супрацоўнікі не дазваляць. Але ёсць іншая праблема — няправільны інтэрпрэтацыя арміўных звестак. Калі тваё прозвішча супадае з гучным шляхцічам, гэта яшчэ зусім не значыць, што ты належыш да знакамітага роду. Бываюць жа і звычайныя сьмудзены. Прозвішчы Савета або Агінскаі маглі мець не толькі паны, але і простыя людзі. Або Глінскі... Усе мае прокці — чыстакроўныя сяліне з-пад Удзі, і да вядомай кніскай фаміліі яны ніякага дачынення не маюць.
— Дарчы, многія асобы, якія ішкавіцца генеалагіяй, сёння прымаюць за чыстую манету і тыя самыя фальшывыя дакументы XIX стагоддзя — асабліва калі паперы не пасрадзіла тычыцца роду шукальніка і дошы падаставы для гонару. Дасяць няжка пераканач такіх людзей, што на самай справе гэта пілі фантазія нашых проткі.
— Ілья СВЯРЫН
Фота Ташыня МАТУСЕВІЧ

Заслуженный коллектив Республики Беларусь Президентский оркестр Республики Беларусь
объявляет конкурс на замещение вакантных должностей:
— артист эстрадно-симфонического оркестра — скрипка — 2 чел.;
— артист эстрадно-симфонического оркестра — ударные инструменты — 1 чел. на 0,5 ставки;
— артист эстрадно-симфонического оркестра — гитара — 2 чел.;
— артист эстрадно-симфонического оркестра — тромбон — 1 чел.
В конкурсе могут принять участие музыканты с высшим и средним специальным образованием, которые владеют необходимыми навыками и практикой игры в оркестровом коллективе.
Желающие принять участие в конкурсе предоставляют письменное заявление в администрацию Президентского оркестра Республики Беларусь.
К заявлению прилагаются:
1. Личный листок — фото учред. кадров.
2. Автобиография.
3. Копия диплома о высшем или среднем специальном образовании.
4. Копия паспорта.
5. Копия трудовой книжки.
6. Фотография для документов 3 х 4 см.
7. Программа выступления до 15 минут: крупная форма и пьеса.
Конкурсная комиссия имеет право предложить участникам прослушивание нотный материал для чтения с листа.
Участники конкурса получают вышесказанные документы с помощью «На конкурс в администрацию Президентского оркестра Республики Беларусь» до 28.04.2023.
Дополнительная информация по телефону: 8 017 2299008, 8 017 2299004.

ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ ФІЛАРМОНІЯ

г. Віцебск, вул. Леніна, 69, тэл. касы: 8 0212 368387, сайт: vitebsk-fil.by

- **“Дзясючыя парадзі” (6+)** – канцэрт фолк-гурта “Кудзесы” (Расія). **4 красавіка ў 19.00.**
- **“Вечар у кіно” (6+)** – музыка з усім відомым фірмаў у выкананні Сімфанічнага аркестра Віцебскай абласной філармоніі. **5 красавіка ў 19.00.**
- **Organo e Voce (6+)** – чароўнае спалучэнне органа і вакалу. **6 красавіка ў 19.00.**
- **“Прыдзвінскія замалёўкі” (6+)** – народныя танцы, музыка і спевы Віцебшчыны ў выкананні ансамбля “Талака” да Гола міру і стварэння ды 85-годдзя Віцебскай вобласці.
- **7 красавіка ў 19.00.**
- Прадстаўленне **“Падарожжа Вітамінкі” (3+)** ў межах праекта “Філармонія – дзецям”. **8 красавіка ў 11.00.**

УНП 300149385

МУЗЕЙ “ДОМ ВАНЬКОВІЧА”. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ.”

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а, тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава **“Жаночыя вобразы”**. **Да 10 мая.**
- Экскурсія **“Шлях мастака Валенція Ваньковіча”**. Папярэдні запіс. **Праводзіцца заўсёды.**
- Экскурсія **“Сядзібы партрэт”**. Папярэдні запіс.
- **Праводзіцца заўсёды.**
- Спектакль **“Тэатра ценяў”**
- **“Шляхіцэ Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях. Баялая сака”**. Папярэдні запіс.
- **Праводзіцца заўсёды.**

УНП 10037771

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс “Раўбічы”, Мінскі раён, тэл.: 8 017 5074468

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Праграма **“Каляды ў музеі”**. **Праводзіцца заўсёды.**

Працягласць – 2–2,5 гадзіны. Папярэдні запіс абавязковы.

УНП 10037771

МУЗЕЙ В. К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ Ў МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37, тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава **“Арт-сезоны з “Гекльберы”**, прымеркаваная да Гола міру і стварэння. **Да 2 красавіка.**
- Экспазіцыя **“Жаночы род”**. **Да 28 мая.**
- Art-lectorium **“Зразумелае мастацтва”**. **Праводзіцца заўсёды.**

Падрабязнасці на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 10037771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК “НЯСВІЖ”

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19, тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, 8 029 5518051, 8 029 1903149

- **Палацавы ансамбль**
- Канцэрт **“АД РОКА ДА БАРОКА” (6+)**. TrioTime – адзінае віртуознае фартэп’янае трыа ў краіне! Шоу трох фартэп’яна выступілі на сцэне Тэатральнай залы. **1 красавіка ў 15.00.**
- Часовая экспазіцыя сучасных мастацк Марыны Канавалавай і Алы Шкарадзёнак **“Выпадковае”**. Вялікая выставачная зала. **Да 18 красавіка.**
- Выстава **“Недзеерымны зварот”**. Часовая экспазіцыя аўтарскіх лялек, прысвечаных пісьменнікам і паэтам XIX–XX стагоддзяў, ад сяброў Міжнароднай гільдыі майстроў (Санкт-Пецярбург). Малая выставачная зала. **Да 21 мая.**
- Выставачны праект **“Ператворанія ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны”**. У экспазіцыйнай зале першага пакускавога комплексу.
- Міжнародны выставачны праект **“Castrum doloris. Пахавальныя цырымоніі нясвіжскага двара”**. У складзе пастаяннай экспазіцыі.

- **Мерапрыемствы**
- Квэсты: **“Палацавыя таямніцы”, “Музычная скарбніца Нясвіжскага палаца”**.
- **Віртуальныя выставы: “Ператворанія ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны”, “Нясвіж – здабытак сусветнай культуры”, экспазіцыя Паўла Татарнікава “Магнацкія двары і замкі Беларусі”**.
- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.

- **Адзед экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці (г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1)**
- Персанальная выстава твораў мастачкі Аліны Бароўскай **“Карункі мінулага”**. **Да 26 красавіка.**
- **Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3)**
- **Пастаянная экспазіцыя “Тараское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст.”**.
- **“Нясвіж у міхванены час. Людзі і падзеі”**.
- Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стст. **“Культура часу”**.
- 3 фондаў музея-запаведніка.

- **Мерапрыемствы**
- Квэсты: **“Безаблічны артафакт”, “Карта сямі каралеўстваў”, “Музейны дэтэктыў”, “Музейнае расследаванне”**.
- **Культурныя мерапрыемствы: “Прыём у кнігні”, “Дзень нараджэння ў Ратушы” (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).**
- Сюэтна-ролевая развівальная праграма **“Школа шпіянаў” (група да 25 чалавек).**
- Гульнява-знаёмства **“Музейка аб музеі” (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).**
- Гульнявая праграма **“Выкрутасы” (група да 25 чалавек).**

Падрабязнасці на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС “МІР”

г. п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць, тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Квэст **“Белы слон”**. Разлічаны на адначасова ўдзел ад 15 да 50 чалавек і прадугледжвае ўдзел асобных каманд з колькасцю ўдзельнікаў у кожнай ад 1 да 5. **8 красавіка ў 15.30.**
- Часовая экспазіцыя **“Святись, святись, великий день...”**. Вялікодных паштоўкі, а таксама прадметы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва XIX–XX стст. з фондаў Гродзенскага дзяржаўнага музея гісторыі рэлігіі. **Да 28 красавіка.**
- Выстава **“ARMATUS. Ваенна-гістарычныя рэканструкцыя даспехаў і зброі” (0+)**. Паўночны корпус. **Да 31 жніўня.**
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатрызацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для дзвюх **“Інтрыгі Купідона”**.
- Сямейная квэст-экскурсія **“Легенды і паданні Мірскага замка”**.
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: **“Класічная справа для князя па старадаўнім рэцэпце”, “Асабліваці жанагана касцюма XVIII ст”, “Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ ў XVI ст”, “Печи з карокавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў”**.

УНП 590201541

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАВНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8, тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- **Па 3 красавіка** ў дні вясновых канікулаў праходзіць тэматычная праграма для дзяцей і дарослых: - майстар-клас **“Пластылінавы жываліс”**, **“Франтавая рукавіца”, “Тратак” для дзяцей**; - інтэрактыўныя заняткі па выразе святчоных паштовак, дыдактычнае гульня **“Намацай прадмет”**, віктарына **“На шляху да велаў”**; - музейна-педагагічныя заняткі **“Добры дзень, музей”, “Лясныя школы”, “На вайну байца праводзіць”**; - кінапаказ фільма **“Дзясючынка шукае бацьку”**; - квэст-праграма **“Шлях да Перамогі”**.
- Часовая экспазіцыя **“Аляксандр Дамары. Адчуванні сэрца”**. Да 85-годдзя з дня нараджэння. Галерія мастацтваў, 3 паверх. **Да 15 красавіка. Куратарская экскурсія – 7 красавіка.**
- Выстава **“Вызваленне Еўропы”**

ў рамках міжнароднага праекта “Тэрыторыя Перамогі”, які аб’ядноўвае 250 музеяў і ваенна-гістарычных цэнтраў Расіі і іншых краін.

- **Анлайн-выстава “Трагедыя народаў”**.
- Часовая экспазіцыя **“У баях за Айчыну. Дзейнасць спецгруп НКУС – НКДБ ССРР – БСР на акупаванай тэрыторыі Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. 1941–1944 гг.”**, у філіяле музея ВК “Старая мяжа”.

У продаж паступілі сертыфікаты на наведанне музея з экскурсіяй і без яе. Есць абанемнты на наведанне музея і яго філіялаў: “Сямейны”, “Дзіцячы”, “Для дарослых і старшакласнікаў”. Падрабязнасці на сайце watumuseum.by.

УНП 100235472

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНАГА МАСТАЦТВА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47, тэл.: 8 017 2427814, час працы: аўторак – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выставачны праект **“Штучны інтэлект: мастак ці машына?”**. **Да 8 красавіка.**
- г. Мінск, вул. Няркасава, 3, тэл.: 8 017 2350331, час працы: серада – нядзеля з 12.00 да 20.00
- Выстава **“ГЛЕБА”**, прымеркаваная да 115-годдзя з дня народзінаў народнага мастака А. К. Глебава. **Да 30 красавіка.**
- Выстава **“Здравствуйте, господин Ван Гог”**. **Да 30 красавіка.**

УНП 192254341

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі асоб, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, 8 025 6677819.**

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7, тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627, пошта: kupalabitel@mail.ru

- Прадстаўленне **“Музыка душы” (0+)**. Каміная зала. **3 красавіка ў 19.00.**
- Трагіфарс **“Donna sola (Жанчына адна)” (18+)**. Камерная сцэна. **3 красавіка ў 19.00.**

УНП 100377901

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР “ЛЯЛЯКА”

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2, тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Спектакль-музычная рэпетыцыя ў 2 дзех **“Тук, тук! Хто там?” (5+)**. **1 красавіка ў 11.00.**
- Зусім верагоднае здарэнне ў 2 дзех **“Яшчэ раз пра Чырвоную Шапачку” (3+)**. **2 красавіка ў 11.00.**
- Гісторыя незвычайнага сяброўства ў 2 дзех **“Насарог і Жырафа” (4+)**. **8 красавіка ў 11.00.**
- Музыкальная казка ў 2 дзех **“Церам-Церамок” (3+)**. **9 красавіка ў 11.00.**

УНП 300001689

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20, тэл.: 8 017 3970163 (экскурсійнае бюро)

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выставачны праект **“Леанід Шчымялёў. Да 100-годдзя з дня нараджэння”**. **Да 2 красавіка.**
- Рэтранспэктыўная выстава **“Валерыя Шкаруба. In Memoriam”**. **Да 2 красавіка.**
- Фотавыстава **“Музыка душы – спадчына”**, прысвечаная 90-годдзю Беларускага саюза кампазітараў. **Да 2 красавіка.**
- Выстава адрастаўраваных абразоў з калекцыі музея, прымеркаваная да дня нараджэння мітрапаліта Філарэта, першага Патрыяршага Экзарха ўсё Беларусі (21 сакавіка 1935 г. – 12 студзеня 2021 г.). **Да 10 красавіка.**
- Выставачны праект **“Чыстае мастацтва”**. **Да 16 красавіка.**
- Выстава **“Хатынь”**. **Да 80-годдзя трагедыі** з калекцыі музея і прыватных збораў. **Да 24 красавіка.**
- Выставачны праект **“Вобраз Радзімы ў творах беларускіх мастакоў XVIII–XXI стст.”** (Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24). **Да 23 красавіка.**
- Выстава **“Віталій Канстанцінавіч Цвірка. Да 110-годдзя з дня нараджэння”**. **Да 21 мая.**
- Выстава **“Барыс Кустодзев”**, прымеркаваная да 145-годдзя з дня нараджэння воб’ітнага рускага мастака Б. М. Кустодзьева (1878–1927), аднаго з арыгінальных майстроў рускага мастацтва канца XIX – першай чвэрці XX стагоддзя. **Да 21 мая.**
- Экскурсіі: **“Самыя-самыя...” (6+)**, **“Ягоа колеру зіма?” (6+)**, **“Віды і жанры ў выяўленчым мастацтве” (6+)**, **“Казкі Усходу” (10+)**, **“Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма” (10+)**, **“Партрэты даўня мінулых пакаленняў...” (10+)**, **“Гісь моу каханьня” (16+)**, **“Жаночы партрэт” (16+)**, **“Мінск у Музеі” (16+)**. **Праводзіцца заўсёды.**

УНП 10037771

У нашым пазнавальна-адукацыйным Telegram-канале вы можаце даведацца больш цікавых фактаў пра беларускае мастацтва і мову, паўдзельнічаць у штодзённых апытанках і прачытаць пра культурнае жыццё краіны. Далучайцеся!

З пазнаннем размяшчэння рэкламы звяртайцеся па тэлефоне 8 017 2860797 або на электронную пошту reklama@kultura-info.by.

ШТОДЗЕНЬВАЯ ПРАТРАДКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА, ДЛІЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавечная ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.

Дырэктар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч.

Рэдакцыя газеты “Культура”: Галоўны рэдактар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч. Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Іванавіч.

Адказны сакратар — Галіна МАЛІНУСКАЯ.

Рэдакцыя аддзелаў — Віктар ГАУРЫШ, Яўген РАГІН.

Аглядальнікі рэдакцыі: Яўгенія ГАБЕЦ, Антон РУДАК, Ганна САКАЛОВА, Ілья СВІРЫН, Юрыя ЧАРЫКЕВІЧ, Дарыя ШЭЛІКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ.

Літаратурны рэдактар — Мацвей ЗАЙЦАЎ.

Мастацкі рэдактар — Марына ПЯРКОУСКАЯ.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, паштартыя звесткі (адрас, дату выдання, кім і каля выдання паштарт, асобны нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупакі не рэдакцыя і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Падпісны індэкс: 63875, 63872, 63879.

Ільготныя на паўгоддзе: 63872, 63872 (зніжка 15 %).

Камплект (газета “Культура” і часопіс “Мастацтва”): 63874, 63874 (зніжка 10 %).

Рознічны кошт — па дамоўленасці.

Папсана ў друк 31.03.2023 у 18.00. Змовава № 696.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавештва “Беларускі Дом друку””. 220013, г. Мінск, праект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Наклад 3166.